

ISOSESTA OHJAAJAKSI

Materiaali Keravan seurakunnan isännille ja emännille

Anni Laurila,
Opinnäytetyö, kevät 2011
Diakonia-ammattikorkeakoulu,
Diak Etelä
Järvenpään yksikkö
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK) + kirkon nuoriso-
työnohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Laurila, Anni. ISOSESTA OHJAAJAKSI – Materiaali Keravan seurakunnan isännille ja emännille. Järvenpää, kevät 2011, 92 s., 5 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä, Järvenpää. Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus.

Rippikoulun perustehtävä on antaa kasteopetusta, joka vahvistaa rippikouluista uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan. Tämä opinnäytetyö tehtiin tukemaan Keravan seurakunnan isäntiä ja emäntiä heidän työssään rippikoululeireillä. Opinnäytetyössä isännistä ja emännistä käytetään nimitystä apuohjaaja. Aikaisempaa materiaalia eikä apuohjaajien koulutusta ollut olemassa. Työn tavoitteena oli selkeyttää apuohjaajien toimenkuvaa ja antaa heille välineitä ja teoriaa heidän työnsä tueksi. Koulutuksen on tarkoitus perehdyttää apuohjaajia materiaaliin.

Opinnäytetyö sisältää koulutussuunnitelman ja materiaalin, joka jää apuohjaajille. Koulutussuunnitelmassa koulutus on jaettu kolmeen kertaan ja jokaiselle kerralle on jaettu aiheet ja menetelmiä, joilla koulutuksen voi toteuttaa. Materiaali sisältää työtä tukevaa teoretietoa, esimerkiksi tietoa nuorten kehityksestä, ensiavusta ja ryhmän ohjaamisesta ja käytännön apuvälineitä, kuten tutustumis- ja ryhmäytysleikkejä. Kesällä 2010 materiaalia varten tehtiin tarvekartoitus, jonka avulla selvitettiin apuohjaajien toiveita. Tarvekartoituksen ja nuorisotyönohjaajien kanssa käydyn keskustelun perusteella keskeisiksi käsitteiksi muodostuivat rippikoulu, ryhmän ohjaaminen, apuohjaajan kehitys nuoreksi aikuiseksi ja konstruktivistinen oppimisteoria. Kyselyyn vastasi kahdeksan apuohjaajaa. Yhteistyötahoina toimivat Keravan seurakunnan nuorisotyönohjaajat, rippikoulupappi, nuorisopastori ja erityisnuorisotyönohjaaja. Koulutus päätettiin lisätä materiaalin tueksi marraskuussa 2010 ja sitä kokeillaan käytännössä vuonna 2011.

Asiasanat: apuohjaaja, materiaalipaketti, koulutus, rippikoulu, konstruktivistinen oppiminen, produktio

ABSTRACT

Laurila, Anni. From a young confirmed volunteer to leader – Material for the senior young confirmed volunteers in the Kerava parish. 92 p. 5 appendices. Language: Finnish. Järvenpää, Spring 2011. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of this production was to support senior young confirmed volunteers in their work in the Kerava parish's confirmation camps. Another aim was also to clarify their responsibilities and to give them theory and tools for their work. The aim of the training was to support learning material that is in the material for the Senior young confirmed volunteers. Senior young confirmed volunteers are experienced young confirmed volunteers (YCV) and they have got the training of YCV. To become a Senior YCV they have to be eighteen years old. Senior YCV's work includes for example leading the group of YCV in confirmation camps and watching that silence is kept at night.

To collect background information a questionnaire was sent to the Senior YCVs. The purpose of the enquiry was to survey Senior YCV's needs and wishes about the material they need. Cooperating partners were the Kerava parish youth workers and two pastors whose work includes working with the young. The most important concepts were confirmation camps, group leading, Senior YCV's development to a young adult and YCV and constructive learning.

Based on this enquiry and cooperating with the Kerava parish workers a material for the Senior YCVs was compiled. The material includes for example information about the Senior YCV's roles, responsibilities and tasks in confirmation camps. It also includes theory about the young people's development, group leading, prayers, first aid, drugs and games to help people to get known themselves with each other. The decision to produce a training material became later in November 2010. The training includes three sessions and the themes are the same than in the material.

Keywords: church youth work, young confirmed volunteer, material, constructive learning

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TYÖN TAVOITTEET JA LÄHTÖKOHDAT	7
2.1 Aikaisemmat opinnäytetyöt	8
2.2 Isos- ja apuohjaajatoiminta Keravan seurakunnassa	8
3 TYÖN TEORIATAUSTA	11
3.1 Rippikoulun tarkoitus	11
3.2 Ryhmän ohjaaminen	12
3.2.1 Ryhmän vaiheet	13
3.2.2 Leikit ryhmänohjaamisen tukena	14
3.3 Kehittyminen nuoreksi aikuiseksi	15
3.3.1 Varhaisnuoruus ja keskinuoruus	16
3.3.2 Myöhäisnuoruus	17
3.3.3 Varhaisaikuisuus	18
3.4 Konstruktivistinen oppimisteoria	18
4 APUOHJAAJIEN TARPEIDEN KARTOITUS JA SAATUJEN TULOSTEN VAIKUTUS MATERIAALIIN	21
4.1 Rippikoulun työntekijöiden vastuut ja työtehtävät	22
4.2 Apuohjaajien työtä tukeva tieto	23
4.3 Isosten materiaali ja sen liittyminen apuohjaajan työhön	24
4.4 Vastaajien muut toiveet	25
5 MATERIAALIN JA KOULUTUKSEN TEKEMINEN JA ARVIONTI	26
5.1 Isosesta ohjaajaksi -koulutus	28
5.2 Materiaalista ja koulutuksesta saatu palaute	29
5.3 Kehittyminen produktion aikana	30
LÄHTEET	32
LIITTEET	34

LIITE 1: KYSELYLOMAKE KESÄN RIPPIKOULUJEN EMÄNNILLE JA ISÄN-
NILLE

LIITE 2 : KYSELYLOMAKKEEN ARVOASTEIKKOKAAVIO

LIITE 3: ISOSESTA OHJAAJAKSI – KOULUTUSSUUNNITELMA

LIITE 4: ISOSESTA OHJAAJAKSI – KOULUTUKSEN KOTITEHTÄVÄ

LIITE 5: ISOSESTA OHJAAJAKSI – MATERIAALI KERAVAN SEURAKUN-
NAN APUOHJAAJILLE

1 JOHDANTO

Keravan seurakunnan rippikoululeireillä työskentelee ohjaajien lisäksi apuohjaajia ja isosia. Isosille on olemassa koulutus, jonka myös apuohjaajat käyvät. Isokset pääsevät halutessaan apuohjaajaksi sen jälkeen, kun he ovat täyttäneet kahdeksantoista. Apuohjaajat toimivat osana ohjaajatiimiä, mutta heidän tehtävänsä ovat erilaisia. He eivät pidä oppitunteja vaan he muun muassa ohjaavat isosia, järjestävät yhteistä toimintaa, kuten leiriolympialaiset ja he valvovat yörauhaa. Työtehtävistä on kerrottu tämän työn luvussa 2.2 Isos- ja apuohjaajatoiminta Keravan seurakunnassa. Isosille on olemassa isoskansio, joka sisältää heidän työtään tukevia materiaaleja. Apuohjaajien käytössä ei ole ollut isoskansiota vastaavaa materiaalia, vaikka sellaisen tarve onkin tiedostettu. Tämän työn aikana olen laatinut materiaalin, josta löytyy ohjeita, välineitä ja teoriaa nuorten kohtaamiseen ja työn tekemiseen. Aineisto on ensimmäinen laatuaan Keravan seurakunnassa. Työn tavoitteet ja lähtökohdat on kerrottu tarkemmin luvussa kaksi. Materiaalin tueksi on laadittu myös koulutus, jonka suunnitelma löytyy liitteestä kolme. Koulutuskerrat sisältävät samoja aiheita, joita löytyy materiaalista.

Apuohjaajien tarpeet kartoitettiin kyselyllä ja sen tuloksia on pohdittu luvussa neljä. Työn keskeisiä käsitteitä ovat rippikoulu, ryhmän ohjaaminen, nuoren aikuisen kehittyminen ja konstruktivistinen oppimisteoria. Näistä asioista on kerrottu luvussa kolme. Luvussa viisi on kerrottu materiaalin ja koulutuksen sisällöstä ja sen tekemisen vaiheista. Lisäksi siellä on kerrottu työn ja koulutuksen arvioinnista ja pohdittu produktion aikana tapahtunutta ammatillista kasvua. Lopuksi ovat luettelo lähteistä ja viisi liitettä.

2 TYÖN TAVOITTEET JA LÄHTÖKOHDAT

Tämän opinnäytetyön alkuperäinen tavoite oli päivittää materiaalipaketti Kera-
van seurakunnan isosille ja lisätä isännille ja emännille oma ohjeistus, sillä ny-
kyisen materiaalin eli Isoskoulutuskansion sisältö on osittain vanhentunutta
eikä vastannut nykypäivän tarpeisiin. Vanha kansio sisältää materiaalia isosille,
jota he ovat voineet käyttää tukena isosen tehtävässä rippikoululeireillä. Ma-
teriaali sisältää leirien aamujumalanpalvelusten kaavan, hartausnäytelmiä, tu-
tustumisleikkejä, sketsejä ja ryhmän ohjaamiseen liittyvää tietoa. Lisäksi se
sisältää muita leikkejä, joita pystyy käyttämään esimerkiksi iltaohjelmissa. (Ke-
ravan seurakunta 1999, 2.) Kansiota ei myöskään ole sähköisessä muodossa,
joten sen pitäminen ajan tasalla on mahdotonta ja esimerkiksi leikkien lisäämi-
nen ja poistaminen on haastavaa. Nuorisotyönohjaajan kanssa pidetyssä ko-
kouksessa 7.5.2010. päätettiin, että opinnäytetyö laajenee liian suureksi ja ai-
heeksi rajattiin materiaali isännille ja emännille.

Marraskuussa 2010 materiaalia päätettiin tukea koulutuksella, jotta apuohjaaji-
en materiaali tulisi tutuksi ja koulutuksessa voitaisiin saada aikaan myös kes-
kustelua. Koulutussuunnitelma on runko, jota nuorisotyönohjaajat voivat sovel-
taa haluamansa mukaan. Apuohjaajille tehty materiaali tukee myös kouluttajaa.
Koulutussuunnitelma löytyy liitteestä kolme ja siihen liittyvä tehtävä on liitteessä
neljä. Koulutus perustuu konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen. Koulutus ja
materiaali yhdessä antavat isosille mahdollisuuden kehittää itseään ja tehdä
itsenäistä ja vastuullista työtä apuohjaajana.

Isännät ja emännät toimivat seurakunnassa nuorten rippikoululeirien yörauhan
valvojina ja isosten isosina. He kuuluvat ohjaajatiimiin, mutta heidän työtehtä-
vänsä poikkeavat muiden ohjaajien tehtävistä. Heillä ei esimerkiksi ole kirkolli-
sen alan koulutusta, mitä muilta ohjaajilta vaaditaan. Apuohjaajien on kuitenkin
pitänyt käydä isoskoulutus. Tässä opinnäytetyössä käytetään isännistä ja
emännistä nimitystä apuohjaaja lukemisen helpottamiseksi. Myös suurin osa
seurakunnista käyttää samanlaisissa työtehtävissä toimivista nuorista aikuisista
kyseistä nimitystä (Porkka 2004, 109). Tavoitteena oli tehdä apuohjaajille hei-

dän työtään tukeva materiaali. Työn tarkoitus on selkeyttää apuohjaajan roolia ja antaa myös teoreettista tietoa työn tueksi.

2.1 Aikaisemmat opinnäytetyöt

Aikaisempia opinnäytetöitä tai muuta tietoa apuohjaajien roolista ja tehtävistä oli haastava löytää. Suuri ongelma on se, että apuohjaajista käytetään monenlaisia nimityksiä, kuten isoiso, wanha, konkari, gerberos ja heimopäällikkö (Porkka 2004, 109). Lisäksi eri seurakuntien apuohjaajien toimenkuvaan kuuluu erilaisia asioita ja tehtäviä. Tarpeet ovat joka seurakunnalla yksilölliset, joten muu kirjallisuus ei olisi täydellisesti palvellut Keravan seurakunnan apuohjaajia. Materiaaleja isosille löytyy runsaasti, mutta apuohjaajia koskevaa tietoa ei juuri löytynyt. Syynä voi olla se, että apuohjaajien koulutus on sisällytetty isoskoulutukseen ja materiaali on sama kaikille. Seurakunnan apuohjaajiin liittyviä opinnäytetöitä olivat Matti-Petteri Kontisen (2010) Leirityön mallintaminen ja leiriläisen muuttuvat roolit – Järvenpään seurakunnan kouluikäisten leiritoiminnan kehittäminen ja Ilkka Kanervan ja Jyri Hämäläisen Isoskoulutusleiri Helsingin Tuomiokirkko-seurakunnassa (2004). Sisällöltään ne eivät kuitenkaan vastanneet samanlaista toimintaa kuin, mitä Keravan seurakunnassa on.

2.2 Isos- ja apuohjaajatoiminta Keravan seurakunnassa

Keravan seurakunnassa on monipuolista toimintaa nuorille ja nuorille aikuisille. Pääpainona on kaikille nuorille suunnattu toiminta. Toiminnan osana on isoskoulutus, jota käy vuosittain noin viisikymmentä nuorta. Isoskoulutus kestää yhteensä 45 tuntia ja se kestää syksystä kevääseen. Sen opetuksen sisältöjä ovat isosen rooli ja tehtävät, hartaus, ryhmän ohjaaminen, esiintymistaito sekä isosen oikeudet ja vastuu. Isoskoulutukseen liittyy myös isosleiri, jonne kutsutaan myös apuohjaajia. (Keravan seurakunta 2010.) Keravan seurakunnan entinen nuorisotyönohjaajan sijainen Antti Kokko on tehnyt opinnäytetyönään tutkimuksen Keravan seurakunnan isoskoulutuksesta, jonka avulla isoskoulutusta voidaan kehittää (Kokko 2009, 22–26).

Isostoimintaa on useissa seurakunnissa. Suomessa isosia on alettu kouluttaa järjestelmällisesti 1960-luvulla ja nykyään suurin osa seurakunnista järjestää isoskoulutusta. Osassa seurakunnissa se on ainut nuorisotyön muoto. 27 prosenttia rippikoulun käyneistä nuorista aloittaa isoskoulutuksen. Nuoret hakeutuvat isoskoulutukseen erilaisten syiden takia. Kuitenkin suurin osa lähtee mukaan, koska oma rippikoululeiri on ollut myönteinen kokemus. Lisäksi nuoret haluavat olla mukana toteuttamassa seuraavia leirejä. Oman rippikoulun isonen on myös voinut kertoa rippikoululaisille myönteisiä asioita isosena olemisesta. Osa nuorista haluaa uusia ystäviä. 43 prosenttia isosista haluaa kertoa uskonasioista muille. Isoiset määritellään vapaaehtoistyöntekijöiksi, mutta monessa seurakunnassa isokset saavat pienen palkkion tekemästään työstä. Se voi myös kannustaa isoseksi. (Porkka 2005, 82–88, 93.)

Isoiset toimivat ohjaajien apuna leirillä ja päivärippikouluissa. Isoiset ovat ikään kuin linkki rippikoululaisten ja ohjaajien välillä, sillä ohjaajat voivat olla esimerkiksi ikänsä vuoksi etäällä nuorista. Isosilla on usein oma pienryhmä, jonka puheenjohtajana ja kannustajana he toimivat. Isoiset myös rohkaisevat nuoria mukaan rippikoulun jälkeiseen toimintaan kutsumalla heitä mukaan nuorteniltoihin ja isoskoulutukseen. Isosen rooli on siis tärkeä ja sitä on alettu arvostaa seurakunnissa. (Porkka 2005, 82–84.) Keravan seurakunnassa isonen toimii oman pienryhmänsä havainnoijana ja ohjaajana, hän on mukana toteuttamassa hartauksia, jumalanpalveluksia, leikkejä, rasteja ja hän hoitaa yleisiä käytännön tehtäviä, kuten järjestelemistä ja tavaroiden siirtämistä. Isonen on itse nuori ja tarvitsee usein opastusta ja ohjausta oman roolinsa löytämiseen. Apuohjaajan tehtävä on ohjeistaa, auttaa ja valvoa tehtävien toteuttamista.

Kun isonen täyttää kahdeksantoista, hän voi päästä Keravan seurakunnassa apuohjaajaksi. Apuohjaajille ei ole aikaisemmin ollut varsinaista koulutusta, mutta heitä pyydetään osallistumaan isoskoulutusleirille, jossa myös puhutaan heidän tehtävistään ja roolistaan leirillä. Isoskoulutusleirillä apuohjaajat voivat myös tutustua tuleviin isosiin ja ohjaajiin, joiden kanssa he tekevät työtä.

Apuohjaajien työhön kuuluu monenlaisia tehtäviä. Tärkein tehtävä on ryhmän ja sen ilmapiirin havainnointi muiden työntekijöiden tavoin. Apuohjaajan työhön

kuuluu yörauhan valvonta, isosten ohjaaminen yhdessä leirin muiden ohjaajien kanssa sekä linkkinä toimiminen isosten, ohjaajien ja myös rippikoululaisten välillä. Perinteisesti apuohjaaja järjestää toimintaa päivän aktiviteettihetkeen. Hän voi aktiviteettihetkessä ohjata leiriolympialaisia tai esimerkiksi erilaisia ulkoilulajeja tai muita leikkejä. Apuohjaaja voi itsenäisesti tai yhdessä isosten kanssa suunnitella hartauksia ja/tai olla mukana niiden toteutuksessa. Hän on mukana myös erilaisten rastien, kuten esimerkiksi diakoniarastien ohjaamisessa sekä iltaohjelman suunnittelussa ja toteutuksessa. Hänen työhönsä ei kuulu uinninvalvonta turvallisuus- ja vastuusyistä. (Keravan seurakunta i.a.)

Apuohjaaja on osa ohjaajatiimiä, vaikka hänen työtehtävänsä poikkeaa muiden ohjaajien tehtävistä. Hän pitää kiinni jokaisen rippikoulun omista yhteisistä sovitusta linjauksista ja ohjeista. Apuohjaajien tiedoksi voidaan antaa luottamuksellisia asioita ja työnantajan ja apuohjaajan välisen sopimuksen mukaan hän on vaitiolovelvollinen (Ahonen 2010). Näissä ja kaikissa muissakin asioissa apuohjaaja voi aina kääntyä muiden ohjaajien puoleen (Keravan seurakunta i.a.).

Myös muissa seurakunnissa on toimintaa vanhemmille isosille. Toiminta ei kuitenkaan aina ole samanlaista ja tehtävät vaihtelevat. Jouko Porkan tutkimuksessa On kunnia olla isonen – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa (2004, 108–110) kerrotaan vapaaehtoisista aikuisista, apuohjaajista ja kesäisännistä ja -emännistä. Vapaaehtoiset aikuiset voivat olla rippikoululaisten tai isosten vanhempia tai täysi-ikäisiä nuoria. Heidän tehtävänä oli huolehtia yörauhan valvonnasta ja he voivat olla mukana tuntiopettajina tai esimerkiksi elämysrastien esiintyjinä. Kesäisännät ja -emännät toimivat enemminkin mukana leirikeskusten toimintaan liittyvissä asioissa. 18-vuotta täyttäneistä vanhemmista isosista eli apuohjaajista käytetään eri seurakunnissa hyvin monenlaisia nimityksiä. Yleisiä nimityksiä olivat apuohjaaja ja apuopettaja sekä isosonen. Muita nimityksiä olivat jonkin verran yleiset vanha ja vanha isonen sekä yksittäiset kuten esimerkiksi Konkari, Kerberos, Heimopäällikkö, Taikaviitta ja Yli-iso. Heitä käytettiin noin joka toisessa seurakunnassa. Heidän tehtäviinsä kuului samoja asioita kuin Keravan seurakunnan apuohjaajille lukuun ottamatta yörauhan valvontaa. (Porkka 2004, 108–110.)

3 TYÖN TEORIATAUSTA

Apuohjaajille tehdyn kyselyn ja nuorisotyönohjaajien kanssa käytyjen keskusteluiden perusteella keskeiseksi käsitteiksi muodostuivat ryhmän ohjaaminen, nuorten psyykkinen kehitys, nuoret aikuiset seurakunnassa ja heidän roolinsa suhteessa rippikoululaisiin, apuohjaajatoiminta seurakunnissa sekä rippikoulu. Teoria koulutuksen taustalla on konstruktivistinen oppimisteoria. Materiaalin kohderyhmä on seurakunnan apuohjaajat. Heidän asiakasryhmänsä on rippikouluikäiset nuoret.

3.1 Rippikoulun tarkoitus

Rippikoulun tarkoituksena on antaa kasteopetusta. Kaste on usein annettu lapsena ja kastetut tulevat Kristuksen opetuslapsiksi ja saavat lahjana uskon. Kaste on mukana koko elämän, vaikka ihminen ei kokisi uskovansa Jumalaan. Nuorille annetaan opetusta Suomen evankelis-luterilaisten seurakuntien rippikouluissa. Opetuksen tehtävä on auttaa nuorta ymmärtämään sitä uskoa, jonka osalliseksi hän on tullut pyhässä kasteessa. Tavoitteena on syventää ja vahvistaa uskoa ja antaa nuorelle mahdollisuus osallistua seurakunnan toimintaan. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. a.)

Rippikoulu on pitkä prosessi, joka alkaa jo noin puoli vuotta ennen varsinaista leiriä. Sen laajuus on kahdeksankymmentä tuntia. Kaikki ikäryhmän nuoret eivät käy rippikoulua ja osa ikäryhmästä haluaa käydä rippikoulun, vaikka ei kuuluisikaan kirkkoon rippikoulujen käynnistyessä. Vuosittain suomalaisista nuorisista noin 84 prosenttia käy rippikoulun. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. b.) Yhden rippikouluryhmän enimmäiskoko on 25 nuorta ja työntekijöitä on oltava yksi jokaista alkavaa kymmentä nuorta kohden. Erityisryhmien ryhmäkoot ovat pienempiä ja suositeltava ryhmäkoko on kahdeksan. Vaikeasti kehitysvammaisten rippikoulun ryhmäkoko on neljä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. a.)

3.2 Ryhmän ohjaaminen

Rippikouluun tulevat nuoret ovat eri vaiheessa kehityksessään ja oppivat omasta elämäntilanteestaan käsin. Kunkin ohjaajan on tärkeä tarkkailla ryhmää ja tarvittaessa muuttaa opettamisen ja ohjaamisensa tyyliä sellaiseksi, että se sopii kyseiselle ryhmälle.

On olemassa ihmisiä, joilla on syystä tai toisesta vaikeuksia oppia. Hyvässä rippikoulussa oppimisvaikeudet otetaan huomioon ja opetusta kehitetään niin, etteivät oppimisvaikeudet haittaa eikä oppilas korostu muiden joukosta. Tärkeää olisi tehdä rippikoulusta sellainen, jossa jokainen saa osallistua ja myös toteuttaa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. a.)

Ihmiselle on luonnollista ja tuttua toimia ryhmässä, sillä ihmiset haluavat koontua ja jakaa muiden kanssa erilaisia tunteita. Ryhmätoiminta ei välttämättä ole aina hauskaa, mutta se antaa paljon. Ryhmätoiminnasta on hyötyä sillä sen avulla opitaan sosiaalisia taitoja. Toimivassa ryhmässä perustehtävä on kaikkien tiedossa ja ryhmä osaa toimia systemaattisesti tavoitteen saavuttamiseksi. Ryhmäläiset antavat toisilleen rakentavaa palautetta ja he tuntevat vastuuta ryhmästään. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 12–13.)

Ryhmiä on erilaisia: suuria ja pieniä, täydentyviä, suljettuja ja avoimia. Rippikoululeiri on suuri ryhmä. Ryhmän toimintaan vaikuttaa se, missä vaiheessa ryhmän elinkaarta ryhmä on menossa. Ryhmän kehitysvaiheet on esitelty tarkemmin luvussa 3.2.1. Lisäksi siihen vaikuttaa ryhmän dynamiikka. Dynamiikka tarkoittaa ryhmän jäsenten keskinäisistä jännitteistä, kiinnostuksista ja tunteista syntyvää voimaa. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 17, 24–27.) Suuri ryhmä kannattaa jakaa pienempiin sillä silloin ryhmäläisillä on turvallisempi olo. Pienessä ryhmässä ryhmäläisten auttaessa toisiaan kehittyy positiivista riippuvuutta ryhmästä. Lisäksi pienet ryhmät pystyvät ratkaisemaan pulmia ja kiistoja paremmin itse. (Raina & Haapaniemi 2007, 71.)

Ryhmässä helpottavaa on se, että kaikkea ei tarvitse osata yksin ja kaikkea ei tarvitse tehdä yksin. Vastuu jakautuu useammalle ja muiden kanssa keskustel-

lessa oppii paremmin. Muiden ajatusmaailmaa oppii myös ymmärtämään paremmin. Ryhmäläiset tukevat ja innostavat toisiaan. Yhdessä on mukavampi tehdä. Ristiriitatilanteet ja erimielisyydet voivat tehdä ryhmässä toimimisen vaikeaksi. Myös erilaiset persoonallisuudet, jotka eivät tule toimeen keskenään, voivat hankaloittaa ryhmän toimimista. (Raina & Haapaniemi 2007, 123–124.)

Kenestäkään ei tule automaattisesti hyvää ryhmänohjaajaa eikä ole olemassa mitään tiettyä kaavaa, jonka avulla voi tulla hyväksi ryhmänohjaajaksi. Jokainen on oma persoonansa, jolla on omat tavat, heikkoudet ja vahvuudet. Ryhmänohjaaja toimii muille ryhmäläisille mallina, mutta hänen ei tarvitse olla täydellinen. Ryhmänohjaaminen vaatii kasvamista ja sitä voi tukea erilaisilla kouluuksilla. Ryhmänohjaajalta vaaditaan persoonan lisäksi tiettyjä ominaisuuksia. Ominaisuudet ilmenevät hänen teoissaan ja sanoissaan ja ominaisuuksia voi oppia kehittämään. Ryhmän ohjaajan pitää pystyä toimimaan empaattisesti toisia kohtaan, jotta hän pystyy kohtaamaan toiset aidosti. Hänen on oltava avoin ja aito, jotta hän ei toimi ristiriitaisesti. Ryhmänohjaajan pitää luottaa ryhmän kykyihin ja olla jokaista kohtaan tasavertainen, jotta ryhmä voi toimia. Huumorintaju ja välittömyys ovat myös tärkeitä ominaisuuksia ryhmänohjaajalla. Ryhmänohjaaja ei saa pelätä vaikeita asioita ja hänen tulee havainnoida ryhmää, jotta hän voi ohjata sitä. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 58–62.)

3.2.1 Ryhmän vaiheet

Rippikouluryhmä on ryhmä, jolla on alku ja loppu. Alussa moni nuorista ei tunne muita leiriläisiä tai koulumaailman roolit voivat olla päällä. Aluksi ryhmä tarvitsee aikaa tutustumiseen ja ihmisjoukosta ryhmäksi muodostumiseen (Avaintoimija.net i.a.). Hyvä ryhmänohjaaja antaa tarpeeksi aikaa ja välineitä tutustumiseen. Ryhmä ei toimi, jos aikaa tähän ei ole varattu. Selkeät perustehtävät ja tavoitteet helpottavat ryhmän toimintaa. Ryhmänohjaajan pitää aluksi rohkaista ryhmäläisiä tutustumaan ja sanoittaa ääneen jännityksen tunteita. Tavoitteena ryhmän alussa on saavuttaa keskinäinen luottamus ja turvallisuuden tunne ryhmän sisällä. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 63–65.)

Ihmisen joukon kehityttyä ryhmäksi, se alkaa toimia yhdessä ja syntyy yhteenkuuluvuuden tunne. Ryhmä pystyy kohtaamaan ristiriitoja ja roolit selkeytyvät. (Avaintoimija.net i.a.) Ryhmänohjaaja voi ryhmän muodostuttua rohkaista ryhmäläisiä puhumaan tunteistaan. Hän havainnoi tunteita, mutta hän ei tee niiden pohjalta tulkintoja. Hän analysoi ilmapiiriä ja tarkistaa ryhmän vointia ajoittain. Ohjatessaan hän pysyy puolueettomana ja neutraalina eikä mene liiaksi mukaan esimerkiksi ryhmäläisten ilonpitoon. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 65–66)

Leirin lopussa ryhmälle on tärkeää antaa aikaa ja keinoja käydä läpi ryhmän päättämistä. Leirin päättymisen jälkeen ryhmäläisiä yhdistää edelleen yhteinen rippikoululeiri, mutta ryhmäläiset eivät enää välttämättä toimi aktiivisesti yhdessä. (Avaintoimija.net i.a.; Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. a.) Ryhmän lopettaminen saattaa aiheuttaa loppuahdistusta. Ohjaajan on tärkeä sanoittaa tunteita ja rohkaista puhumaan niistä. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 66.)

3.2.2 Leikit ryhmänohjaamisen tukena

Kaikenlainen luova yhdessä tekeminen voi virittää ryhmäläisiä teemaan tai aiheeseen ja esimerkiksi erilaiset leikit keventävät tunnelmaa ja toimivat vastapainona muulle toiminnalle. Erilaisten harjoitusten ja esimerkiksi taiteen avulla voidaan jakaa ja käsitellä vaikeita tunteita ja asioita. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 100–101.)

Leikeillä ja peleillä on pedagogisia merkityksiä. Leikit antavat mahdollisuuden luovuudelle ja ne purkavat jännitystä sekä edistävät sosiaalista vuorovaikutusta. Leikit ovat hyvä keino ryhmän tutustuttamisessa ja ryhmän kiinteyttämisessä. Niitä voi käyttää myös välittömän vuorovaikutuksen ylläpitämiseksi. Leikit kehittävät hyödyllisiä taitoja, kuten itsekuria ja yhteistyökykyä. Lisäksi ne kehittävät sosiaalisia taitoja. Opiskelun kannalta nämä taidot ovat tärkeitä. (Pruuki 2010, 151.)

Leikin ohjaajan pitää miettiä aina, mikä on kunkin leikin tarkoitus ja mihin hän pyrkii ohjatessaan leikkiä. Tavoite ja toteutus eivät saa olla keskenään ristiriidassa. Leikin johtamisessa on tärkeää olla innostunut, oikeudenmukainen ja

ohjeistaminen on tehtävä selkeästi. Leikki pitää lopettaa siinä vaiheessa, kun ihmisillä on vielä hauskaa. Leikit ja pelit voi liittää työskentelyihin niin, että ne liittyvät käsiteltävään aiheeseen. Nuoret motivoituvat silloin paremmin. Kilpailut voivat myös edistää hyvää ryhmähenkeä, mutta tärkeää on säilyttää niiden huumori ja leikkimielisyys. Ryhmien väliset kilpailut ovat parempia kuin yksilöiden väliset kilpailut. (Pruuki 2010, 151.)

3.3 Kehittyminen nuoreksi aikuiseksi

Nuoren psyykkisen kehityksen ymmärtäminen auttaa ymmärtämään nuorten tarpeita ja käytöstä. Jokainen ihminen kehittyy eri tavalla, jokaisella on erilainen perhe ja erilainen elinympäristö, jotka vaikuttavat kehitykseen. Ihminen on psyykkinen, fyysinen, sosiaalinen ja hengellinen kokonaisuus. (Puura 2010.) Nuoren aikuisen kehityskaaren tunteminen auttaa kouluttajia kouluttamaan apuohjaajia ja kehityopsykologiaa voidaan opettaa myös apuohjaajille, jotta heidän on helpompi tehdä työtään.

Nuoruus voi olla haastava siirtymäkausi lapsuudesta aikuisuuteen, sillä silloin tapahtuu paljon muutoksia fyysisesti ja psyykkisesti. Nuoruus jaotellaan vielä varhaisnuoruuteen (11–14-vuotiaat), keskinuoruuteen (15–18-vuotiaat) ja myöhäisnuoruuteen (19–22/25-vuotiaat). Nuoruuteen liittyviä fyysisiä muutoksia kutsutaan murrosiäksi eli puberteetiksi. Fyysiset muutokset voivat olla pelottavia ja hämmentäviä. Nuoruusiässä on selvittävä erilaisista kehityshaasteista. Nuori alkaa irrottautua kodista, hän valitsee koulutuksen ja pohtii uravalintoja, hän voi rakentaa parisuhteita. Kaiken kaikkiaan nuori itsenäistyy ja kypsyy mieheksi tai naiseksi. (Horppu ym. 2009, 72–76.)

Robert J. Havinghurst (Horppu ym. 2009) ryhmittelee nuoruusiän kehitystehtävät itsenäisyyttä korostaviksi, sisäisiksi kehitystehtäviksi ja toisaalta nuoren ulkopuolelta tuleviksi kehityshaasteiksi. Kehitystehtäviä hänen mukaansa ovat oman ruumiin hyväksyntä, käyttö ja hallinta, oman sukupuolen mukaisen roolin löytäminen, tunne-elämän itsenäisyys suhteessa muihin aikuisiin, sosiaalisesti

vastuullinen toiminta ja valmius perheen perustamiseen. (Horppu ym. 2009, 72–76.)

Erik H. Eriksonin psykososiaalisen kehitysteorian mukaan identiteetin muodostaminen on yksi kehitystehtävä. Identiteetti tarkoittaa kokonaisvaltaista kuvaa itsestä, joka sisältää omat psyykkiset, fyysiset ja sosiaaliset ominaisuudet. Jatkuvuuden tunne, joka sisältyy minuuteen, edellyttää eheytymistä kokonaisuudeksi, jäsentymistä aikaan ja ympäristöön. Eheytyminen kokonaisuudeksi tarkoittaa nuoren kokemusta siitä, että hän on sama ihminen muuttuvista tilanteista ja erilaisista rooleista huolimatta. (Horppu ym. 2009, 76–77.)

3.3.1 Varhaisnuoruus ja keskinuoruus

Varhaisnuoruudessa nuori voi alkaa kapinoida vanhempiaan ja muita auktoriteetteja vastaan, sillä hän alkaa kehittymään hitaasti yhä itsenäisemmäksi. Hän myös luo ystävyssuhteita ikätovereidensa kanssa. Hän saattaa liittyä kannattamaan jotain aatetta ja hänen mielialansa vaihtelevat nopeasti. Kaikilla nuoruus ei kuitenkaan ole suurta kuohuntaa. Itsenäistymisen mukana tuleva vastuu ja vapaus ovat pelottavia asioita ja siksi hän tarvitsee rajoja ja tukea, ohjaamista oikeaan suuntaan. (Horppu ym. 2009, 72–78.)

Keskinuoruudessa keskeisiä tapahtumia ovat identiteetin muodostuminen ja pyrkimys selittää minäkokemuksia. Nuoruuteen liittyvä kuohunta laantuu ja maailmankuvan mustavalkoisuus vähenee. Hän arvostelee helposti muita ja etsii rajoja. Maailmankatsomukselliset kysymykset alkavat kiinnostaa ja nuori alkaa suunnitella tulevaisuuttaan. Minäkäsitys ja identiteetti muodostuvat erilaisten kriisien ja sitoutumisvaiheiden kautta. Itsensä hyväksyminen on tärkeää, jotta identiteetti ei muodostu vääränlaiseksi. (Horppu ym. 2009, 72–79.)

James Marcian (Horppu ym. 2009) mukaan identiteetti voi muotoutua neljällä tavalla. Epäselvän identiteetin omaavat eivät ole vielä edes aloittaneet oman identiteettinsä etsimistä. Erilaisia vaihtoehtoja kokeilevia kutsutaan identiteetin etsijöiksi ja identiteettiin ajautuneet ovat omaksuneet identiteetin, joka on annettu valmiina esimerkiksi kotoa. Identiteetin saavuttaneet ovat etsineet identi-

teettiään ja sitoutuneet siihen muodostaen oman identiteettinsä. Identiteettiin liittyy myös seksuaalinen identiteetti, jota nuori etsii mielikuvissaan tai rakastamalla. Vanhempien asenne seksuaalisuuteen vaikuttaa myös nuoren seksuaalisen identiteetin etsimiseen. (Horppu ym. 2009, 72–79.)

3.3.2 Myöhäisnuoruus

Myöhäisnuoruudessa nuori alkaa pohtia asemaansa ja rooliaan maailmassa. Hän ohjautuu valinnoissaan yhä enemmän itsenäisesti, mutta suurin osa jakaa vanhempiensa arvomaailman, kuten uskonnolliset ja poliittiset näkemykset. He kuitenkin alkavat nähdä vanhempansa myös erehtyväisinä ja tavallisina ihmisinä. Vanhempien ja nuoren välinen suhde vaikuttaa paljon nuoren hyvinvointiin. Vaikka nuori kapinoi, hän tarvitsee yhä ohjausta, tukea ja yhdessäoloa. Läheisyys ja jakaminen kehittyvät ja muuttuvat merkittävämmiksi pari- ja ystävyssuhteissa. On oleellista, että ystävyssuhteista tulee pysyviä ja tiiviitä. Eniten aikaa nuoret viettävät arvomaailmaltaan ja asenteiltaan samanlaisten ikätovereiden kanssa. Koulutuksen suunnittelu ja uravalinnat ovat tärkeitä kehittymishaasteita. (Horppu ym. 2009, 72–78, 86–87.)

Piaget'n teorian mukaan nuorella kehittyy noin 15–20-vuoden iässä formaalisten eli muodollisten operaatioiden taso eli ihminen kykenee ajattelemaan käsittein. Nuoren ilmaisu monipuolistuu ja sanavarasto kasvaa. Ongelmanratkaisutaidot kehittyvät ja nuori oppii ajattelemaan vertauskuvien avulla. Nykyään ajatellaan, että ajattelu muuttuu laadullisesti koko elämän. (Horppu ym. 2009, 83.)

Ystävyssuhteet kehittävät nuoren ajattelua ja sosiaalisia taitoja koko nuoruuden ajan. Tärkeitä ominaisuuksia ystävyssuhteissa on luottamus ja avoimuus. Roolinottokyky eli kyky asettua toisen ihmisen rooliin ja ajatella hänen näkökulmastaan kehittyvät. Myös empatiakyky kehittyvät. Ystävyssuhteet tarjoavat merkittäviä asioita, kuten seuraa, luottamusta ja virikkeitä. Ne voivat lisäksi tarjota kuulumista johonkin ryhmään, kuten esimerkiksi hippeihin tai seurakuntanuoriin. Nämä ryhmät ovat osa nuorisokulttuuria. Nykyään puhutaan kuitenkin enemmän yksilön kulttuurista, sillä nuorella on mahdollisuus toteuttaa itseään useissa ryhmissä. Hän voi luoda itselleen erilaisia identiteettejä esimerkiksi

keskustelupalstoille. Yhteiskunnan kehittymisen myötä tiettyihin ryhmiin kuulumisen tunne on kadonnut. (Horppu ym. 2009, 87–89.)

3.3.3 Varhaisaikuisuus

Nuoruusiän vaihtuessa varhaisaikuisuudeksi ihminen kohtaa lisää kehitystehtäviä. Varhaisaikuisuudessa (20–40-vuotiaat) hän irrottautuu omista vanhemmistaan ja rakentaa aikuissuhteen heihin, hoitaa omaa kotia ja taloutta sekä muodostaa omaa seksuaali-identiteettiään. Lisäksi hän muodostaa ja vakiinnuttaa parisuhdettaan ja mahdollisesti tulee äidiksi tai isäksi. Opiskelu, valmistuminen ja työuran aloittaminen ovat myös erittäin keskeisiä kehitystehtäviä. Hän pohtii tekemiensä ratkaisujen ja valintojen tulevaisuutta ja oikeellisuutta. Pikkuhiljaa hän jättää nuoruuden taakseen ja lähestyy kolmenkymppin kriisiä. (Horppu ym. 2009, 92–93.)

Varhaisaikuisen persoonallisuus on suhteellisen pysyvä. Elämän haasteet voivat kuitenkin jonkin verran muuttaa sitä. Erik Eriksonin mukaan aikuisuudessa on kaksi kehitystehtävää. Hänen mukaansa ihminen syventää ja laajentaa kykyään läheisiin ihmissuhteisiin, toisista huolehtimiseen ja rakkauteen. Toinen kehityshaaste on tuotteliaisuus eli halu saada aikaan ja olla hyödyllinen. Toinen haaste sijoittuu kuitenkin vasta keskiaikuisuuteen. Lisäksi aikuinen joutuu toimimaan erilaisissa rooleissa, kotona tyttärenä tai poikana, vanhempana ja naapurina, koulussa opiskelijana ja töissä työntekijänä. Työroolissaan aikuinen voi toimia hyvin erilailla kuin esimerkiksi kotona vanhempana. (Horppu ym. 2009, 95–98.)

3.4 Konstruktivistinen oppimisteoria

Ajatus yksilöstä aktiivisena tiedon käsittelijänä on kognitiivisen oppimiskäsityksen ydin. Kognitiivinen psykologia tutkii ihmisen havaintoja, muistia ja ajattelua. Kognitiivinen suuntaus on vaikuttanut moniin oppimisteorioihin ja etenkin juuri konstruktivistiseen oppimisteoriaan. Konstruktivistisen oppimisteorian lähtökohdana on, että ihminen pyrkii laajentamaan ja rakentamaan omaa tietovaranto-

aan aktiivisesti. On olemassa sekä yksilökonstruktivismi että sosiaalinen konstruktivismi. Yksilökonstruktivismi keskittyy yksilön tiedollisiin rakenteisiin ja tiedonmuodostukseen ja sosiaalinen konstruktivismi on kiinnostunut oppimisen yhteistoiminnasta ja vuorovaikutuksesta. Oppimiselle asetetaan tavoitteita ja oppimista tapahtuu jatkuvasti. Ihminen muokkaa ja rakentaa ajatteluaan ja toimintaansa. Korkeatasoisessa oppimisessa ihminen kykenee tiedostamaan ja ymmärtämään omaa todellisuuttaan ja siten hän voi säädellä ja luoda uusia toimintastrategioita. (Pruuki 2010, 62.)

Yksilökonstruktivismissa yksilön oma rooli tiedon rakentamisessa korostuu. Kuitenkin myös sosiaalista vuorovaikutusta pidetään välttämättömänä oppimiselle. Sveitsiläinen psykologi Jean Piaget on yksi suuntauksen keskeisimpiä teoreetikkoja. Hänen mukaansa yksilö muodostaa havaintojensa perusteella skeemoja eli tieto- ja toimintakokonaisuuksia. Uusi tieto voidaan sulauttaa vanhaan skeemaan, tätä kutsutaan assimilaatioksi. Uusi skeema voidaan muodostaa myös vanhan tilalle tai rinnalle ja tätä kutsutaan akkommodaatioksi. Oppiminen käynnistyy ristiriitojen ja tiedollisten ongelmien kautta, jonka seurauksena alkaa uuden skeeman muodostuminen. Prosessit ovat yksilöllisiä, mutta sosiaalinen vuorovaikutus aktivoi ajatteluprosesseja erityisesti, kun ihmiset ovat samalla tiedollisella tasolla ja pyrkivät ymmärtämään toistensa käsityksiä. (Pruuki 2010, 62–63.)

Sosiaalisen konstruktivismin vaikuttaja on ollut Lev Vygotsky, joka tarkasteli oppimista vuorovaikutuksen näkökulmasta. Hänen mukaansa vuorovaikutuksen kautta ihmiset sopeutuvat yhteisöihin ja tulevat osallisiksi kulttuurin keskeisistä välineistä, erityisesti kielestä. Vuorovaikutuksen myötä ihmisen ajattelu-toiminta itsenäistyy ja yksilön kognitiiviset prosessit kehittyvät. Keskeinen käsite sosiaalisessa konstruktivismissa on lähikehyksen vyöhyke, joka tarkoittaa toiminnan tasoa tai aluetta, jolla yksilö pystyy toimimaan ohjaajan häntä tukien, mutta ei itsenäisesti. Ohjaaja auttaa oppijaa reflektoimaan omaa toimintaansa ja ajatuksia. Sosiaaliseen konstruktivismiin liittyy myös tilannekohtaisen kognition suuntaus. Se korostaa oppimisen tapahtuvan tehokkaasti niissä tilanteissa, joihin se liittyy eli tilanteissa, joissa opittua on tarkoitus hyödyntää ja

käyttää. Oppimisen tukena voi käyttää simulaatiota, jos opiskelu aidossa tilanteessa ei ole mahdollista. (Pruuki 2010, 64–65.)

Oppimisteorian mukaan oppiminen on tehokasta ja laadukasta silloin, kun ihminen on tietoinen omasta tiedostaan, kyvystään käsitellä sitä ja oppimisprosessistaan. Tätä nimitetään metakognitioksi. Metakognitiota voidaan kehittää refleктоimalla eli pohtimalla ja peilaamalla. Ihminen, jolla on kehittynyt metakognitio, tietää rajoituksensa ja mahdollisuutensa. Opettajan tehtävä onkin edistää oppimista tukemalla opiskelijoita ja edesauttaa metakognition kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään oppijan omaa roolia oppimisessa ja uuden tiedon oppimista vanhan pohjalle. Oppimisympäristö on myös tärkeä suunnitella aktiivista osallistumista tukevaksi. (Pruuki 2010, 63–65.)

4 APUOHJAAJIEN TARPEIDEN KARTOITUS JA SAATUJEN TULOSTEN VAIKUTUS MATERIAALIIN

Kartoitin opinnäytetyön kohderyhmänä olevien apuohjaajien tarpeet Webropolin avulla tehdyllä kyselylomakkeella, joka löytyy liitteestä yksi. Lähetin kyselyn opettajan hyväksynnän jälkeen 7.6.2010 kahdelletoista apuohjaajalle, joiden yhteystiedot sain nuorisotyönohjaajalta. Koin parhaimmaksi tavaksi tehdä kyselyn sähköpostikyselynä, sillä kohderyhmä oli nuori ja heidän tavoittamisensa ei ollut kesälomien takia helppoa. Jos ajankohtana olisi ollut joku muu kuin kesä, kysely olisi voinut onnistua myös postin kautta. Yhtenä vaihtoehtona olisi ollut ryhmätapaamisen järjestäminen, jossa olisi keskusteltu apuohjaajien työstä ja sen tuomista haasteista sekä apuohjaajien toiveista. Näin ei tehty, sillä ajankohta kyselyn tekemiseen oli huono. Apuohjaajia toimii Keravan seurakunnassa vuosittain yhteensä noin 10–15 (Repo 2010). Rippikouluja on vuosittain 14–16 riippuen ikäryhmän koosta. Otosta voidaan pitää riittävänä, sillä se vastaa yhden vuoden aikana tarvittavia apuohjaajia.

Vastausaika päättyi 21.6.2010. Vastauksia tuli kolme ja lähetin kyselylomakkeen uudelleen heille, jotka eivät olleet vielä vastanneet. Toisella kerralla vastausaika päättyi 5.7.2010. Lisäksi lähetin kyselyn kahdelle apuohjaajalle, joiden sähköpostiosoitteita en ollut aiemmin nuorisotyönohjaajalta saanut ja jotka olivat halukkaita vastaamaan. Uusien vastaajien mukaan ottaminen ei haitannut, sillä kyseessä oli apuohjaajien tarpeiden ja toiveiden kartoitus eikä varsinainen tutkimus. Lopulta kyselyjä oli lähetetty 14. Vastauksia tuli yhteensä kahdeksan. Vastaajien pieneen määrään vaikutti luultavasti eniten ajankohta. Ajankohta oli huono, sillä kesäkuussa moni apuohjaajista on todennäköisesti joko töissä tai esimerkiksi mökillä eivätkä he luultavasti katso sähköpostiaan niin usein. Kyselestä olisi pitänyt myös informoida rippikoulujen ohjaajia ja apuohjaajia enemmän. Ohjaajat olisivat voineet muistuttaa apuohjaajiaan kyselyn täyttämisestä. Myös sosiaalisia medioita, kuten Facebookia olisi ehkä voinut käyttää vastaajien muistuttamisessa.

Kysely muodostui avoimista kysymyksistä ja monivalintakysymyksistä sekä yhdestä arvoasteikosta. Kysely sisälsi yhdeksän eri kohtaa. Kyselylomakkeen otsikossa käytin apuohjaajista nimitystä isäntä/emäntä, koska apuohjaajanimikettä ei ole käytetty Keravan seurakunnassa ja sen olisi voinut kokea harhaanjohtavaksi. Vastaajista kolme oli miehiä ja viisi naisia. Kuusi vastaajista oli toiminut näissä aiemmin isäntänä/emäntänä eli apuohjaajana ja kaksi eivät olleet. Naisista vain yksi ei ollut toiminut apuohjaajana.

4.1 Rippikoulun työntekijöiden vastuut ja työtehtävät

Työtehtäviä koskeva kysymys oli tarkoitettu vain niille, jotka olivat toimineet aikaisemmin apuohjaajana. Muodoltaan kysymys oli avoin, sillä arvelin tehtävien voineen vaihdella leirien ohjaajien ja apuohjaajien kokeneisuuden mukaan. Kuusi vastasi yörauhan valvonnan olleen heidän tehtävänsä. Leiriolympialaisten ja lisäohjelman järjestäminen, isosten ohjaaminen ja opastus, iltaohjelmiin osallistuminen ja sen sisällön tarkastaminen sekä ohjaajien informointi leirin kulusta ja havainnoista olivat työtehtäviä neljän vastaajan mukaan. Kaksi vastaajista oli toiminut yleisenä tukena ja turvana leirillä. Yllättävää oli, että vain yksi vastaaja mainitsi hartauden pitämisen ja vain yksi vastasi erilaisten rastien ohjaamisen työtehtävänä. Vastausten perusteella pystyin hahmottamaan, minkälaisia sisältöjä materiaalissa tulisi olla ja millaisissa eri työtehtävissä apuohjaajat olivat toimineet.

Arvoasteikossa kaikkein tärkeimpinä apuohjaajat pitivät omaan rooliin, ryhmän ohjaamiseen ja leiriolympialaislajeihin liittyvää tietoa. Kaikki edellä mainitut saivat arvoasteikossa keskiarvoksi yli neljä. Rippikoulun muiden työntekijöiden eli isosten ja ohjaajien vastuut olivat apuohjaajien mielestä myös tärkeä aihe. Sen keskiarvoksi tuli tasan neljä eli aihe oli melko tärkeä. Tähän liittyvä vaihteluvollisuus on materiaalissa mainintana eikä siitä ei ole erillistä kappaletta. Vaihteluvollisuuden keskiarvoksi tuli 3,63 eli sitä pidettiin lähes melko tärkeänä. Rippikoulun eri työntekijöiden tehtävistä ja rooleista on kerrottu materiaaliosassa. Ryhmän ohjaamisesta, joka muodostui keskeisimmäksi käsitteeksi kyselyn

perusteella on myös kerrottu materiaalissa. Leiriolympialaislajeja ja tutustumisleikkejä, joista oli mainintoja vastauksissa on listattu materiaalin loppuun.

Hartauden pitämiseen liittyviä ohjeita vastanneet pitivät melko tärkeänä. Keskiarvoksi tuli 3,88. Hartauden pitämisestä on kerrottu materiaalipaketissa ja kirjallisuusosioon on lisätty hyödyllisiä lähteitä, mitä voi käyttää apuna hartauden suunnittelussa ja pitämisessä. Mielestäni ei ollut hyvä laittaa valmiita hartauksia materiaaliin. Valmiita hartauksia löytyy jonkin verran isoskansioista, joka on myös apuohjaajien käytettävissä. Hartauden itsenäinen suunnittelu ja toteutus kehittää nuorta itseään ja esimerkiksi Raamatun kohdan pohtiminen tutustuttaa nuorta aikuista Raamattuun.

4.2 Apuohjaajien työtä tukeva tieto

Nuoren psyykkinen kehitys liittyy ryhmän ohjaamiseen. On helpompi ymmärtää nuoren käytöstä ja ohjata sitä, kun tietää nuorten kehitysvaiheista ja niiden mukanaan tuomista haasteista. Kuitenkaan kyselyn vastaajat eivät pitäneet sitä kovin tärkeänä. Keskiarvoksi tuli 3,5, mikä tarkoittaa sitä, että sisällöllisesti sitä pidettiin vain jonkin verran tärkeänä. Materiaalissa on kerrottu lyhyesti nuorten kehityksestä.

Ensiapua pidettiin yllättävän vähän tärkeänä. Ensiavun keskiarvoksi tuli 3,75 eli se oli lähempänä melko tärkeää. Materiaalissa on kerrottu ensiaputilanteessa toimimisesta ja siellä on ensiapuohjeet sellaisille hätätilanteille, mitä leireillä voi sattua ja missä avun antaminen välittömästi on oleellista. Oman kokemukseni mukaan leireillä tapahtuu hyvin harvoin mitään, missä tarvitsee antaa välitöntä ensiapua. Siksi ensiapua ei luultavasti pidetty melko tärkeänä.

Päihteet jakoivat mielipiteitä, puolen mielestä se oli melko tärkeää ja puolet sanoivat sen olevan vähän tärkeää. Keskiarvoksi tuli kolme eli en osaa sanoa. Kuitenkin päädyimme nuorisotyönohjaajien kanssa siihen, että se tulee materiaaliin. Oman kokemukseni mukaan päihteistä erityisesti kofeiinipitoisiin energiajuomiin ja tupakointiin liittyvät käytännön asiat ovat herättäneet kysymyksiä

ja keskusteluja nuorten ja nuorten aikuisten parissa. Pääteistä kertova osuus on tehty myös siksi, että nuoret aikuiset tietäisivät, miten toimia päihtyneen nuoren kanssa.

4.3 Isosten materiaali ja sen liittyminen apuohjaajan työhön

Vanhaa isoskansiota koskeva kysymys oli ”onko vanha isoskoulutuskansio tukenut työtäsi?”. Kysymys oli tarkoitettu kaikille, vaikka olisi ollut parempi, että se olisi ollut vain jo rippikouluissa työskennelleille. Vastaajista viisi vastasi myöntävästi ja kolme kieltävästi. Kaksi kieltävästi vastanneista oli toiminut apuohjaajana aikaisemmin. Seuraava kysymys oli tarkoitettu vain myöntävästi vastanneille. Siinä kysyttiin, mistä vanhan isoskoulutuskansion sisällöistä olet hyötynyt työssäsi. Kaikki viisi vastaajista olivat hyötyneet leikkiosista. Kolme vastaajista oli hyötynyt hartausosista ja kaksi leiriolympialaislajeista. Vastausten perusteella päätin, että materiaalissa on tärkeää olla selkeät ohjeet työhön, joita on mukava lukea eikä esimerkiksi luetteloita eri tehtävistä, kuten isoskoulutuskansiossa. Luettelomaiset ohjeet voivat ehkä jäädä helpommin lukematta. Lisäksi materiaalissa oli tärkeää ottaa huomioon jo se, mitä isoskoulutuskansiossa on, jotta apuohjaajat saavat uutta ja hyödyllistä tietoa.

Kaikki vastasivat kysymykseen ”mistä asioista olisit halunnut saada lisää tietoa?”. Kolme vastaajista olisi halunnut saada lisää ohjeita ja ideoita hartauksiin. Uusia leikkejä etenkin tutustumiseen kaipasi kolme vastaajista. Vastaajat toivoivat myös ohjeita rippikoululaisten kohtaamiseen, ryhmän ohjaamiseen ja auktoriteetin saavuttamiseen. Apuohjaajan työtehtäviin ja vastuisiin toivottiin myös ohjeistusta. Vastaajista yksi ei osannut sanoa, mistä hän olisi halunnut saada lisää tietoa. Materiaaliin päätin etsiä uusia leikkejä, mutta ennen kaikkea pidin tärkeänä sitä, että apuohjaajilla on tietoa erilaisista kirjoista, joista voi löytää esimerkiksi uusia hartausideoita.

4.4 Vastaajien muut toiveet

Kysyttäessä sitä, halusivatko vastaajat materiaalipaketin olevan saatavilla myös internetissä, vastaajista kuusi halusi sen olevan internetissä ja kaksi ei halunnut. Nuorisotyönohjaajan kanssa päätimme, että nuorten nettisivuille voidaan laittaa linkki opinnäytetyötietokantaan.

Lisäksi kysyttiin vastaajien toiveita materiaalipakettiin liittyen. Vastauksissa tuli paljon samoja vastauksia, mitä oli jo aiemmin kyselty, kuten hartauksiin liittyvää ohjeistusta ja ryhmän ohjaamista. Toiveita esitettiin selkeästä ja mielekkästä ulkoasusta, lyhyistä ja ytimekkäistä ohjeista ja kuvista. Yksi vastaajista kertoi innostuneensa kyselyn perusteella materiaalin sisällöstä.

5 MATERIAALIN JA KOULUTUKSEN TEKEMINEN JA ARVIONTI

Opinnäytetyön suunnitteluprosessin käynnistyessä minulla oli näkemys siitä, minkälaisia asioita materiaalissa tulisi olla, sillä olen ollut itse usealla Keravan seurakunnan leirillä apuohjaajana. Olen toiminut myös isosena usealla leirillä ja saanut käyttööni isosille suunnatun isoskansion, jota olen jonkin verran voinut hyödyntää toimiessani apuohjaajana. Työssäni apuohjaajana olisin kuitenkin kaivannut selkeää ja hyvää opusta työstä ja työtehtävistä. Oman kokemukseni pohjalta sain idean opinnäytetyöhön ja keskustelin aiheesta nuorisotyönohjaajien kanssa, jotka totesivat materiaalin tulevan tarpeeseen.

Työn suunnittelu alkoi tekemällä suunnitelman, jonka esittelin toukokuussa 2010. Suunnitelman jälkeen jatkoin kyselylomakkeen laatimisella. Nuorilta saadut vastaukset vahvistivat käsityksiäni siitä, että kyselylomakkeessa tärkeinä pitämäni aihealueet olivat nuorten mielestä oleellisia. Apuohjaajan työssä korostuu vastuu ja nuorten turvallisuudesta huolehtiminen. Apuohjaaja tukeutuu työssään leirin muihin ohjaajiin, mutta esimerkiksi hätätilanteissa apuohjaajan on kyettävä toimimaan itsenäisesti ja ripeästi.

Työssä otettiin huomioon apuohjaajien tarpeet, jotta materiaalista tulisi heitä hyvin palveleva. Heidän tarpeitaan kartoitettiin Webropolin avulla tehdyllä kyselylomakkeella, jonka sisältö löytyy liitteestä yksi. Yhteistyötahoina toimivat pääasiassa Keravan seurakunnan kaksi nuorisotyönohjaajaa, joiden kanssa keskustelin seurakunnan materiaaliin liittyvistä toiveista. Rippikoulupappi, nuorisopastori ja erityisnuorisotyönohjaaja toimivat myös yhteistyötahona. Työntekijöiden näkökulma otettiin huomioon siten, että työn edetessä keskustelin heidän kanssaan ja he saivat lukea materiaalin läpi, arvioida sen ja kertoa parannusehdotuksiaan. Kävin myös jatkuvaa keskustelua heidän kanssaan ja lähetin heille kysymyksiä apuohjaajien roolista ja työtehtävistä.

Materiaalin koostaminen alkoi kyselyn tulosten valmistuttua heinäkuussa 2010. Kävin kyselyn perusteellisesti läpi ja hahmottelin materiaalin sisältöä paperille. Kirjoitin hahmottelun perusteella sisältöä työhön ja huomioita otsikoiden alle.

Kyselyn analysoin perusteellisemmin vasta tämän jälkeen, minkä jälkeen palasin materiaalin tekemiseen. Materiaalia tehdessäni kirjoitin sisältöjä sieltä täältä. Tämän kirjoitustyylin seurauksella materiaalin teksti voi olla tyyliältään hieman yhtenäisempi. Kirjoitin alussa myös samanaikaisesti sekä raporttia että materiaalia, mutta lopulta päädyin tekemään materiaalin ensin ja vasta sitten raportin.

Taustamateriaalia etsin samalla kuin tein työtä. Taustamateriaalina pyrin käyttämään mahdollisimman tuoreita lähteitä. Käytin hyväkseni internetiä ja kirjallisuutta. Lähteiden suhteen pyrin olemaan kriittinen. Kirjoitusvaiheessa löysin lyhyen luettelon apuohjaajien tehtävistä, joka oli liitetty Keravan seurakunnan paikalliseen Rippikoulusuunnitelmaan. Rippikoulusuunnitelmaan minun olisi kannattanut tutustua jo aikaisemmin. Kuitenkin apuohjaajien materiaali tulee tarpeelliseksi, sillä tehtävistä on kerrottu laajemmin ja perustellummin. Teoria-tieto auttaa apuohjaajia perustelemaan omaa työtään ja toimintaansa muille työntekijöille ja he voivat tiedon avulla ohjata nuoria paremmin.

Kuvituksen tein apuohjaajille jäävään materiaaliin sen lopuksi. Kuvituksesta tein sarjakuvamaisen enkä käyttänyt oikeita valokuvia. Mielestäni sarjakuvamaiset kuvat ovat ajattomampia ja valokuvat vanhenevat nopeasti. Kuvituksen tarkoitus oli tehdä materiaalin lukemisesta mielekkäämpää. Lisäksi kuvien teemaa voi käyttää koulutuksessa esimerkiksi diashow'n kuvituksena, mikä tekee omasta mielestäni opetuksen seuraamisesta mukavampaa. Sarjakuvamaista teemaa on tarvittaessa myös helppo jatkaa, sillä kuvat ovat yksinkertaisia.

Materiaalin pyrin kirjoittamaan selkeäksi ja helpoksi lukea ja käyttää. Materiaalin ensimmäinen kappale on johdanto, jossa kerrotaan apuohjaajalle lyhyesti työn taustat ja se, mitä varten työ on tehty. Toisessa kappaleessa kerrotaan rooleista, vastuista ja tehtävistä rippikoulussa. Nämä on kirjoitettu apuohjaajan näkökulmasta. Kolmannessa kappaleessa kerrotaan nuorten psyykkisestä kehityksestä ja neljännessä kappaleessa ryhmän ohjaamisesta. Viides kappale sisältää hartauden pitämiseen liittyviä ohjeita. Ensiapuosiioon on koottu ohjeita erilaisissa hätätilanteissa toimimisesta ja päihteet–osiossa on kerrottu lyhyesti, mitä päihteillä tarkoitetaan ja mitä tehdä, jos leirillä joku käyttää päihteitä. Tu-

tustumis- ja ryhmäytysleikkejä ja leiriolympialaislajit olen kerännyt Keravan seurakunnan isoskansista. Lajit on todettu hyviksi ja toimiviksi eikä tarvetta ollut muuttaa niitä kovin paljon. Lisäksi apuna käytin Tikkurilan seurakunnasta saatuja leikki- ja kilpailumateriaaleja. Muutaman idean sain myös nuorisotyönohjaajilta. Kirjallisuusosiossa on vinkkejä siihen, mistä saa lisää tietoa ja mitä voi hyödyntää esimerkiksi hartauksien pitämisessä. Leikeistä ja leiriolympialaislajeista on tiivistetty vihko A5–kokoon, jotta se kulkee helposti mukana. Materiaalissa, joka löytyy liitteestä viisi, se on kuitenkin A4–koossa.

Aluksi ei ollut suunnitelmissa tehdä koulutusta. Päätimme marraskuussa 2010 nuorisotyönohjaajan kanssa, että teen materiaalin tueksi apuohjaajien koulutussuunnitelman, jota kokeillaan käytännössä vuonna 2011 ja jota kehitetään siitä saadun palautteen ja kokemusten pohjalta. Koulutussuunnitelman tein tammikuussa 2011 ja apuohjaajien koulutus alkoi 23.1.2011. Koulutussuunnitelma löytyy liitteestä kolme.

5.1 Isolesta ohjaajaksi -koulutus

Koulutussuunnitelma tukee ohjaajien pitämää koulutusta. Suunnitelman avulla koulutukselle asetetut tavoitteet toteutuvat. Koulutussuunnitelman päätin tehdä erikseen, jotta sen päivittäminen myöhemmin on helpompaa. Suunnitelma jää konkreettiseksi työvälineeksi nuorisotyönohjaajille ja koulutusta kokeillaan käytännössä vuonna 2011.

Koulutuksen runkoa on suunniteltu yhdessä nuorisotyönohjaajien kanssa, jotta sen kokeileminen käytännössä olisi mahdollista. Koulutus päätettiin lisätä opinnäytetyöhön myöhemmissä vaiheissa, mikä vaikutti myös siihen, että koulutus ei ole kovin pitkä. Koulutuskerrat jakautuvat kolmeen eri kertaan. Lisäksi apuohjaajia kutsutaan mukaan maaliskuussa järjestettävälle isoskoulutusleirille. Koulutuskeroille oli haastavaa löytää sopivia ajankohtia. Koulutuskerrat on sijoitettu sunnuntaipäiviin, jotta mahdollisimman moni pystyisi tulemaan paikalle. Apuohjaajat ovat nuoria aikuisia, joten heidän aikataulunsa voivat olla kiireisiä etenkin arkipäivisin. Pidemmät koulutuskerrat, joita järjestetään harvemmin

palvelevat näin paremmin. Jos jokin koulutuskerroista jää väliin, tietoa aiheesta löytyy materiaalista ja tarvittaessa lisää tietoa saa nuorisotyönohjaajilta. Saman koulutuskerran voi myös tarvittaessa järjestää useammin. On kuitenkin muistettava, että apuohjaajien ryhmä ei ole kovin suuri, joten koulutuksen järjestäminen monta kertaa vuodessa ei välttämättä palvele koulutettavia. Lisäksi on muistettava, että apuohjaajat ovat käyneet isokoulutuksen ja he ovat olleet mukana isosina ja usein myös seurakunnan nuorisotoiminnassa. Siten he luultavasti tuntevat toisiaan myös entuudestaan jonkin verran.

Koulutus on ensimmäinen Keravan seurakunnassa ja sitä on tarkoitus kehittää, jolloin siitä voidaan tehdä myös pidempi ja laajempi. Siihen voidaan liittää esimerkiksi Suomen Punaisen Ristin järjestämä ensiapukoulutus ja yhteistä toimintaa isosten kanssa. Koulutussuunnitelma löytyy liitteestä kolme. Koulutussuunnitelman johdannossa on kerrottu lyhyesti koulutuksen tavoitteista ja perusteista. Toisessa luvussa on kerrottu koulutuskerroista ja jokaisen toiminnon tarkoituksesta. Suunnitelma on tarkka, mutta antaa mahdollisuuksia myös erilaiseen toteutukseen. Lopussa on luettelo lähteistä.

Ensimmäinen koulutuskerta toteutettiin tammikuussa 2011. Ajankohta olisi voinut olla myös myöhemmin, mikä olisi ehkä palvellut vielä paremmin. Tarkoitus oli kuitenkin, että jo ensimmäisellä kerralla voidaan kerätä palautetta ja siten kehittää opinnäytetyötä ja koulutusta. Lisäksi rippikoulut käynnistyivät kunnolla tammikuussa rippikoululaisten yhteisellä messulla ja isos- ja apuohjaajahakemukset olivat täytettävissä. Kaksi ensimmäistä rippikoululeiriä lähestyivät hiihtolomalla eli helmikuussa.

5.2 Materiaalista ja koulutuksesta saatu palaute

Kävin materiaalia läpi nuorisotyönohjaajien kanssa lokakuussa 2010. He saivat tehdä ehdotuksia ja huomioita työhön ja yhdessä pohdimme työn sisältöä ja toteutusta. Näin nuorisotyönohjaajien tarpeet tulivat kuulluksi. Apuohjaajien mielipiteitä materiaalista pyysin tammikuussa 2011. Mielipiteitä pyysin kolmelta apuohjaajalta, mutta vastauksia sain vain yhdeltä. Hän ei ehtinyt käydä materi-

aalia tarkasti läpi, mutta hänen mukaansa materiaali vaikutti hyvältä ja kattavalta. Hänen mukaansa materiaali oli sopivan mittainen ja aiheet olivat hyviä. Kuvat tekivät hänen mukaansa materiaalista mukavamman lukea. Vähäisen palautteen takia päätin pyytää mielipiteitä myös ensimmäisellä koulutuskerralla, vaikka koulutettavat eivät ehtineet tutustua materiaaliin etukäteen. Palaute oli, että materiaali vaikuttaa hyvältä. Mielestäni tärkeää on kiinnittää huomiota palautteen keräämiseen materiaalista ja koulutuksesta viimeisellä koulutuskerralla, joka järjestetään kesän jälkeen. Silloin materiaali ja koulutuksen opit on testattu käytännön työssä ja palautteen perusteella kehittämistä voidaan jatkaa.

Ensimmäinen koulutuskerta meni suunnitelman mukaan ja olin nuorisotyönohjaajan kanssa toteuttamassa sitä. Lisäksi keräsin lopussa palautteen koulutuskerrasta ja materiaalista. Osallistujia oli kymmenen, joista kaksi oli toiminut aikaisemmin apuohjaajana. He pystyivät myös osallistumaan kouluttamiseen jakamalla omia kokemuksiaan ja keskustelu oli antoisaa. Koulutettavat olivat tuttuja keskenään ja tutustumiseen ei käytetty erityisen paljon aikaa. Heidän antamansa palautteen mukaan koulutuskerta oli antoisa, mutta hieman sekava. Koulutus antoi hyödyllistä tietoa ja se laajensi mielikuvaa siitä, mikä apuohjaajan rooli on. Monessa palautteessa kerrottiin, että jonkinlainen mielikuva apuohjaajan roolista ja tehtävistä oli jo olemassa. Kokeneiden apuohjaajien vinkit ja kokemukset olivat hyviä. Yhden mukaan aineisto oli ensisilmäyksellä tiivistettyä ja helppolukuista. Koulutukseen liittyvästä kotitehtävästä pidettiin. Yksi kokunut apuohjaaja olisi kaivannut pohdintatehtäviä tai muuta vastaavaa, jolla he olisivat voineet hyötyä koulutuksesta vielä lisää. Mielestäni tämä on hyvä huomio ja kehittymishaaste.

5.3 Kehittyminen produktion aikana

Keravan seurakunta ja sen apuohjaajana toimiminen olivat minulle ennestään tuttuja. Tämä teki työn tekemisestä ajoittain haastavaa, sillä oli vaikeaa katsoa apuohjaajia ulkopuolisen näkökulmasta. Hyötyä tästä oli kuitenkin sillä tunsin kokemuksieni kautta esimerkiksi tehtävät hyvin. Jouduin opinnäytetyön tekemisen aikana reflektomaan omaa työtäni apuohjaajana ja pohtimaan työni tavoit-

teita tarkemmin. Työn aikana vastaan tullut teoreettinen tieto ja työn eri vaiheet ovat myös kasvattaneet minua paremmaksi sosionomiksi ja kirkon nuorisotyönohjaajaksi. Koulutuksen suunnittelu myös tukee minua ja Keravan seurakuntaa yhtenä työvälineenä. Koulutuksessa oli myös mukavaa ja antoisaa olla mukana ohjaajana.

Materiaalia ja osittain koulutustakin voidaan hyödyntää esimerkiksi kunnan nuorisotyössä, sillä suurin osa leikeistä toimii myös muualla kuin rippikoulussa. Nuorten psyykkinen kehitys, ryhmänohjaaminen, ensiapu ja päihteet ovat myös aiheita, joita voidaan hyödyntää muuallakin. Materiaalin perusteella voisi tehdä kartoitusta siitä, miten materiaali on toiminut apuohjaajien käytössä. Koulutukseen voisi kehittää myös erilaisia menetelmiä ja materiaaleja.

LÄHTEET

- Ahonen, Katri 2010. Nuorisotyönohjaaja, Keravan seurakunta. Henkilökohtainen tiedonanto 18.10. 2010.
- Avaintoimija.net i.a. Ryhmän kehittyminen. Viitattu 26.10.2010.
http://www.avaintoimija.net/sivu.php?artikkeli_id=43.
- Horppu, Sari; Leppämäki, Päivi & Nurmiraanta, Hanna 2009. Kehityopsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Helsinki: Kirjapaja.
- Hämäläinen, Jyri & Kanerva, Ilkka 2004. Isoskoulutusleiri Helsingin tuomiokirkkoseurakunnassa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Helsinki. Sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteen koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Kaukkila, Veli & Lehtonen, Elisa 2007. Ryhmästä enemmän – Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Helsinki: SMS-Tuotanto (Oy).
- Keravan seurakunta 1999. Keravan seurakunnan isos-kansio – isosen apu nro 2.
- Keravan seurakunta 2010. Keravan seurakunta – Isoskoulutus 2010.
- Keravan seurakunta i.a. Keravan seurakunnan rippikoulun paikallisuunnitelma – RPS Kerava i.a. Viitattu 26.10.2010.
- Kokko, Antti 2009. Sopivan mittainen? – Tutkimus Keravan seurakunnan isoskoulutuksen arvioimiseksi ja kehittämiseksi. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Kauniainen. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Kontinen, Matti-Petteri 2010. Leirityön mallintaminen ja leiriläisten muuttuvat roolit – Järvenpään seurakunnan kouluikäisten leiritöiden kehittäminen. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Järvenpää. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Porkka, Jouko 2004. On kunnia olla isonen – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa. Kirkkohallituksen julkaisuja 2004:10. Helsinki: Kirkkohallitus/Kasvatus ja nuorisotyö.
- Porkka, Jouko 2005. Isostoiminnan rikkaus – leirityön tarpeista nuorisokulttuuriksi. Teoksessa Paananen, Terhi & Tuominen, Hans (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja (Oy).

- Pruuki, Lassi 2010. Rippikoulun pikkujättiläinen. Helsinki: LK-kirjat / Lasten Keskus (Oy).
- Puura, Kaija 2010. Lapsen normaali psyykkinen kasvu ja kehitys. Therapia Fennica. Viitattu 17.9.2010
http://www.therapiafennica.fi/wiki/index.php?title=Lapsen_normaali_psyykkinen_kasvu_ja_kehitys.
- Raina, Liisa & Haapaniemi, Rauno 2007. Yhteisöllinen pedagogia – "...ettei tarvitse tehdä yksin". Helsinki: Arator (Oy).
- Repo, Petri 2010. Nuorisotyönohjaaja, Keravan seurakunta. Sähköpostiviesti 26.10.2010. Vastaanottaja Anni Laurila. Tuloste tekijän hallussa.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. a. Elämä – Usko – Rukous. Rippikou-lusuunnitelma 2001. Viitattu 23.4.2010.
<http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/rippikoulu/rpksuunnitelma2001.htm>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. b. Tule mukaan. Rippikoulu ja isoset. Mikä on rippikoulu? Viitattu 31.10.2010.
<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/0564A2B4BF1DA258C2257027002969F7?OpenDocument&lang=FI>.

LIITTEET

LIITE 1: KYSELYLOMAKE KESÄN RIPPIKOULUJEN ISÄNNILLE JA EMÄNNILLE

Hei, teen opinnäytetyönäni isäntien ja emäntien materiaalipakettia Keravan seurakunnalle. Kansioon on tulossa materiaalia, josta voit hyötyä työssäsi. Tällä lomakkeella on tarkoitus kartoittaa, minkälaisesta materiaalista sinä hyötyisit eniten. Aikaa kyselyyn vastaamiseen menee noin 15 minuuttia. Saat valmiin materiaalin käyttöön myös itsellesi. Aikaa vastata kyselyyn on kaksi viikkoa ja siihen voi vastata vain kerran. Vastausaika loppuu 21.6.2010.

Lisätietoja saat Anni Laurilalta anni.laurila@student.diak.fi

Siunattua kesää!! :)

1. Sukupuoli

- a. Nainen   b. Mies   c. Muu

2. Oletko aiemmin ollut isäntänä/emäntänä rippikoulussa

- a. Kyllä   b. Ei

3. (Vain isäntinä/emäntinä toimineille) Mitä asioita on kuulunut työtehtäviisi?

4. Onko vanha isoskoulutuskansio tukenut työtäsi?

- a. Kyllä   b. Ei

5. Jos vastasit kyllä, mistä vanhan isoskoulutuskansion sisällöistä olet hyötynyt työssäsi?

6. Mistä asioista olisit halunnut saada lisää tietoa?

7. Arvioi asteikolla 1-5 seuraavien emännän/isännän materiaalipaketin sisältöjen tärkeys työsi kannalta. (1=ei lainkaan tärkeä, 2=vähän tärkeä, 3= en osaa sanoa, 4=melko tärkeä, 5=erittäin tärkeä)

a. Isännän ja emännän rooli rippikoulussa	1	2	3	4	5
b. Isosen rooli rippikoulussa	1	2	3	4	5
c. Ohjaajien rooli rippikoulussa	1	2	3	4	5
d. Rippikoulun eri työntekijöiden vastuut	1	2	3	4	5
e. Nuoren psyykkinen kehitys	1	2	3	4	5
f. Ryhmän ohjaaminen	1	2	3	4	5
g. Ohjeita hartauden pitämiseen	1	2	3	4	5
h. Vaitiolovelvollisuus	1	2	3	4	5
i. Ensiapu	1	2	3	4	5
j. Päänteet	1	2	3	4	5
k. Leiriolympialaislajit	1	2	3	4	5

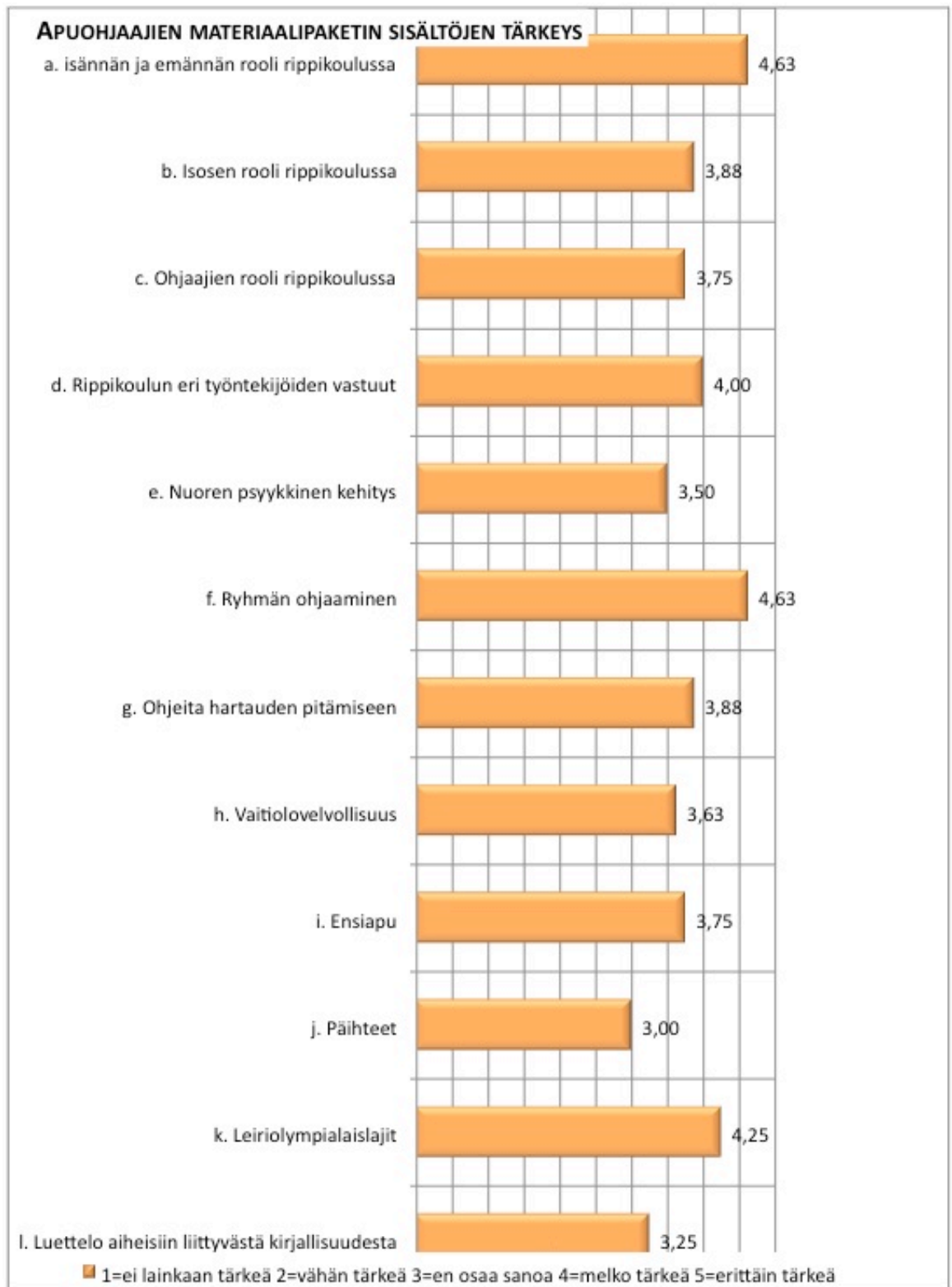
I. Luettelo aiheisiin liittyvästä kirjallisuudesta 1 2 3 4 5

8. Haluaisitko, että isäntien/emäntien materiaalipaketti olisi saatavilla myös netissä?

a. Kyllä   b. Ei

9. Omat toiveesi isännän/emännän materiaalipakettiin liittyen

LIITE 2 : KYSELYLOMAKKEEN ARVOASTEIKKOKAAVIO

LIITE 3: ISOSESTA OHJAAJAKSI – KOULUTUSSUUNNITELMA

ISOSESTA APUOHJAAJAKSI

Koulutussuunnitelma Keravan seurakunnan isännille ja emännille

Anni Laurila,
Opinnäytetyö, kevät 2011,
Diakonia-ammattikorkeakoulu,
Diak Etelä
Järvenpään yksikkö
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK) + kirkon nuoriso-
työnohjaajan virkakelpoisuus

SISÄLLYS	
1 JOHDANTO	3
2 KOULUTUSKERRAT	4
2.1 Ensimmäinen koulutuskerta – Roolin vaihtuminen isosesta apuohjaajaksi	5
2.2 Toinen koulutuskerta – teoriaa, tietoa ja kokemuksia työn tueksi	9
2.3 Kolmas koulutuskerta – Arviointi ja kehittäminen	14
LÄHTEET	16

1 JOHDANTO

Koulutuksen tarkoitus on auttaa isosta kehittymään isännäksi tai emännäksi. Tässä koulutussuunnitelmassa heistä käytetään nimitystä apuohjaaja. Suunnitelma pohjautuu konstruktivistiseen oppimisteoriaan, josta löytyy lisää tietoa opinnäytetyöstä. Konstruktivistisen oppimisteorian mukaan oppija käyttää hyödykseen jo aikaisemmin oppimaansa ja oppiminen on aktiivista ja sosiaalista toimintaa. Oppimiselle asetetaan tavoitteita ja ohjaaja auttaa oppijaa reflektimaan omia ajatuksiaan ja toimintaansa. Opinnäytetyöstä löytyy myös lisää tietoa muun muassa ryhmän ohjaamisesta ja kehityspsykologiasta.

Apuohjaajille on koulutuksen lisäksi tehty materiaali, joka tukee oppimista ja jää apuohjaajille itselleen. Materiaaliin on hyvä tutustua ennen koulutuksen toteuttamista. Materiaaliin on myös liitetty koulutukseen liittyvä kotitehtävä, jonka pohja löytyy opinnäytetyön liitteestä neljä.

2 KOULUTUSKERRAT

Koulutus on jaoteltu kolmeen eri kertaan. Koulutus on prosessi, jonka aikana isosesta tulee apuohjaaja. Materiaalia käytetään prosessin aikana, jotta apuohjaajat tutustuvat siihen ja osaavat hyödyntää sitä työssään. Kouluttajan on tärkeää tutustua materiaaliin huolellisesti, sillä sieltä hän saa tietoa apuohjaajien toiminnasta. Koulutuskerrat pidetään sunnuntaisin messun jälkeen noin kello 12–16.30. Messu on seurakuntalaisten yhteinen juhla ja hyvä tapa hoitaa hengellistä elämää ja koulutettavat siihen. Koulutuskerrat ovat pitkiä, joten messun ja koulutuskerran väliin on hyvä varata pientä välipalaa. Tarvittaessa koulutuskertoja voidaan käyttää muinakin päivinä ja koulutuskerrat voi aloittaa messun sijasta alkurukouksella ja kuulumiskierroksella. Koulutuksen voi myös jakaa tarvittaessa pienempiin osiin.

Koulutukseen on hyvä pyytää mukaan kokeneita apuohjaajia, jotta heidän kokemuksensa tulee myös kuulluksi. He osaavat huomioda sellaisia asioita, joita kouluttajatkään eivät ole ehkä osanneet ajatella. Lisäksi koulutettavat apuohjaajat saavat kysellä tehtävistä ja pohtia esimerkiksi, miten onnistua yörauhan valvomisessa.

Koulutukseen voi liittää eri leikkejä, jotta tutustumis- ja ryhmäytysleikit tulevat tutuiksi. On hyvä ohjeistaa apuohjaajia varautumaan siihen, että he joutuvat ohjaamaan jonkun leikin valmistautumatta. Leireillä voi tulla vastaan tilanteita, joissa yhteistä tekemistä kaivataan, eikä siihen ole osattu varautua.

2.1 Ensimmäinen koulutuskerta – Roolin vaihtuminen isosesta apuohjaajaksi

Ensimmäisellä kerralla on tärkeää tutustuttaa ryhmäläiset toisiinsa. Vaikka apuohjaajat toimivat itsenäisesti, he voivat saada tukea toisistaan. Lisäksi hyvä ryhmähenki edistää oppimista ja avointa keskustelua. Ensimmäisellä kerralla kartoitetaan, mitä koulutettavat jo tietävät ja keskustellaan apuohjaajan roolista ja tehtävistä leirillä. Apuohjaajien materiaalipaketin luku kaksi liittyy tähän koulutuskertaan ja luvut neljä, viisi ja kuusi sivuavat myös aihetta.

Messu klo 10

Välipalaa

Välipala messun jälkeen auttaa jaksamaan ja keskittymään. Välipalan aikana osallistujat voivat myös vapaasti tutustua toisiinsa.

Tutustuminen klo 12

Ryhmää voi tutustuttaa toisiinsa monella tapaa. Yhtenä vaihtoehtona on se, että jokainen tuo ryhmän keskelle jonkun henkilökohtaisen esineen. Ryhmäläiset käyvät vuorotellen nostamassa jonkun toisen esineen. Nostetun esineen omistaja kertoo itsestään ja nostaa seuraavan esineen ja leikki jatkuu. Ohjaaja voi kysellä osallistujilta lisäkysymyksiä. Myös materiaalin tutustumis- ja ryhmäytysleikki-osasta voi ottaa erilaisia leikkejä.

Itseensä tutustuminen klo 12.30

Kuka minä olen? Miten olen löytänyt tieni seurakuntaan? Milloin olen ollut viimeksi isosena? Missä kohtaa seurakunta on tullut osaksi elämää ja miten se vaikuttaa? Jokainen osallistuja piirtää omasta seurakuntaelämästään janan, johon sijoittaa tärkeitä tapahtumia. Janat jäävät osallistujille itselleen, mutta jokainen voi kertoa omasta janastaan mitä haluaa ja mitä sinne on laittanut. Janan avulla on tarkoitus tutustua itseensä ja myös muihin osallistujiin.

Havainnot eri rooleista klo 13

Lattialle tai pöydille levitellään fläppipapereita, joiden keskelle tai yläreunaan on kirjoitettu aihe tai lause, jota pitää jatkaa. Jokainen osallistuja käy kirjoittamassa jotain jokaiseen paperiin. Lopuksi paperit kootaan yhteen ja niitä käydään läpi. Tuotoksista voidaan jatkaa keskustelua. Tämän menetelmän tarkoitus on palautella mieleen, mitä tehtäviä isosella on ollut ja mitä havaintoja he ovat tehneet apuohjaajista. Menetelmä herättää myös kysymyksiä ja kokoaa yhteen eri ihmisten näkökulmia ja havaintoja. Menetelmällä voidaan myös pohtia omia vahvuuksia.

Papereissa voi lukea esimerkiksi:

- ◆ Isosen tehtävät
- ◆ Isännän ja emännän tehtävät
- ◆ Onnistumisen kokemukset isosena
- ◆ Mikä mietityttää isännän ja emännän roolissa
- ◆ Olen hyvä...

Tauko klo 13.30

Leikki klo 13.45

Leikki kannattaa ottaa tutustumis- ja ryhmäytymisleikkejä, jotta materiaali tulee myös tutuksi. Ensimmäisellä kerralla ohjaaja voi ohjeistaa leikin ja myöhemmin leikkejä voivat ohjeistaa koulutettavat.

Leikiksi sopii esimerkiksi Hedelmäsalaatti, mutta osallistujat voivat keskellä ollessaan sanoa, mistä he pitävät ja kaikki vaihtavat paikkaa esimerkiksi sanalla sekasorto. Tarkemmat ohjeet löytyvät apuohjaajien materiaalista luvusta kahdeksan leikistä kolme.

Roolit, vastuut ja tehtävät klo 14

Koulutettaville jaetaan materiaali, johon he saavat ensin tutustua hetken. Ohjaaja voi esitellä materiaalia koulutettaville ja kertoa sen sisällöistä. Tämän jälkeen rooleja, vastuita ja tehtäviä käydään läpi yhdessä keskustellen. Keskustelun tueksi kannattaa valmistella kysymyksiä ja esimerkiksi diashow, johon kirjaetaan tärkeimmät asiat. Keskusteluun kannattaa ottaa mukaan kokeneet apuohjaajat, jotta he voivat toimia asiantuntijoina. Lisää tietoa aiheista löytyy apuohjaajien materiaalista luvusta kaksi.

Tärkeitä asioita, joita keskustelussa tulisi käydä ilmi ainakin:

- ◆ Rippikoulun perustehtävä
- ◆ Apuohjaaja on osa ohjaajatiimiä ja rippikoululaisten silmissä aikuinen
- ◆ Apuohjaajan velvollisuus on hoitaa työtehtävät vastuullisesti
- ◆ Vaitiolovelvollisuus – apuohjaaja voi saada tietoonsa rippikoululaisten oppimisvaikeuksia tai sairauksia, jotka voivat vaikuttaa hänen työhönsä
- ◆ Ohjaajilta saa aina tukea ja heidän kanssaan on hyvä keskustella mieltä painavista asioista ja apuohjaaja tekemistä havainnoista
- ◆ Tehtäviin kuuluu:
  - Apuohjaajan tärkein tehtävä on havainnoida koko leiriä muiden työntekijöiden lailla
  - Isosten tukeminen ja ohjaaminen – On tärkeä muistuttaa, että isokset ovat vielä nuoria ja he tarvitsevat rakentavaa palautetta
  - Linkkinä toimiminen rippikoululaisten, isosten ja ohjaajien välillä
  - Päivän aktiviteetin tai leiriolympialaisten toteuttaminen – On hyvä keskustella siitä, millaiset olympialaiset ovat hyvät ja miksi erilaisia lajeja pitää olla
  - Iltaohjelman sisällön tarkistaminen ja sen toteutukseen osallistuminen
  - Erilaisten rastien ja hartauksien toteuttaminen yhdessä muiden kanssa
  - Yövalvonta – Tästä kannattaa keskustella runsaasti ja käyttää apuna kokeneita apuohjaajia. Keskustelussa on hyvä käydä läpi,

miksi yöllä pitää nukkua, miten ohjaaminen onnistuu, mitä tehdä hätätilanteissa ja kännyköiden yöparkki.

- ◆ Mitä tehtäviin ei kuulu eli uimavalvonta.

Oppimispäiväkirja klo 15

Oppimispäiväkirjaan koulutettavat saavat tehdä muistiinpanoja ja pohtia itseään ja omia vahvuuksiaan. Oppimispäiväkirjaa käytetään jokaisella kerralla ja se jää koulutettavalle itselleen. Oppimispäiväkirjaa on helpompi kirjoittaa kysymysten avulla, joita voivat olla esimerkiksi:

- Tänään oivalsin
- Jäin miettimään
- Mitä minulle kuuluu nyt
- Minä isäntänä/emäntänä.

Leiriolympialaissaunnitelma kotitehtävä klo 15.20

Jokainen osallistuja saa tehtäväkseen tehdä rippikouluun leiriolympialaissaunnitelman, jota voi käyttää tulevilla leireillä esimerkiksi pienryhmien välisten leikimielisten kilpailujen lajeina. Jokaisen leikin pitää olla mietitty ja niiden tulee olla keskenään erilaisia, jotta jokainen pääsee osallistumaan. Suunnitelman tulee olla tehtynä seuraavaan kertaan mennessä. Suunnitelmakotitehtävän pohja löytyy opinnäytetyön liitteestä viisi.

Koulutuksen päättäminen 15.30

Lopuksi voi pitää hartauden tai päättää päivän esimerkiksi sisaruspiiriin. Myös palautetta voidaan kerätä kyseisestä kerrasta.

2.2 Toinen koulutuskerta – teoriaa, tietoa ja kokemuksia työn tueksi

Toinen kerta on sisällöltään teoreettisempi. Sisällöissä käsitellään kehityspsykologiaa ja päihteitä. Tätä koulutuskertaa varten on tärkeää valmistautua hyvin.

Messu klo 10

Välipalaa

Lattiakuva klo 12

Alussa tehdään yhdessä lattiakuva, joihin löytyy ohjeita Aulikki Mäkisen Lattiat kuvat –kirjasta. Yksi hyvä vaihtoehto on tehdä ryhmän kanssa lattiakuva, joka käsittelee seurakuntaa. Lattiakuvahartaudet voivat olla monelle uusi kokemus, joten siihen on hyvä tutustua. Lattiakuva vaatii kuitenkin huolellista valmistautumista ja materiaalien kokoamista etukäteen.

Lattiat kuvat liittyvät käytännön uskontopedagogiikkaan. Niissä ihminen tulee kosketetuksi monella tavalla, liikkeellä, äänillä, sanoilla ja kuvilla. Kuvat ovat symbolisia ja niissä voi käyttää erilaisia liinoja, kynttilää, koristemateriaaleja, narua ja niin edelleen. Kuvien avulla voi esimerkiksi kertoa Raamatun kertomuksen keskeisen sanoman. Ne rohkaisevat ihmistä eheytymiseen ja kasvuun omaksi itsekseen ja ne liittyvät jokaisen ihmisen omaan kokemusmaailmaan ja arkeen. Työskentelyssä on tärkeää osallistujien tuleminen yhteen ja toisen huomioiminen. Kaikille ajatuksille ja toiveille on tilaa eikä mitään voi tehdä väärin. Osallistujat istuvat piirissä ja saavat osallistua lattialle syntyvän kuvan tekemiseen. Kuva syntyy vaihe vaiheelta ohjaajan kertoessa tarinaa piirin keskelelle. Lopuksi jokainen ryhmäläinen voi tuoda oman symbolin tai esineitä kuvaan. Näin kuva heijastaa ryhmää. Lattiakuva-työskentelyyn voi liittää esimerkiksi musiikkia, tanssia ja laulua. Lattiat kuvista löytyy lisää tietoa ja valmiita työskentelyjä Lattiakuva-kirjojen ensimmäisestä ja toisesta osasta.

Kuvan tekemisen jälkeen keskustellaan sen herättämistä ajatuksista ja siitä, miltä sitä tuntui tehdä.

Kotitehtävän purku klo 12.40

Koska monella on varmasti mielessä kotitehtävä, se on hyvä ottaa aluksi. Etukäteisvalmisteluista ja seremonioista käydään ensin yhteistä keskustelua. Jokainen saa kertoa myös, miltä tuntui tehdä suunnitelmaa ja siitä, miten koki onnistuvansa siinä. Tämän jälkeen koulutettavat jakautuvat kahden tai kolmen hengen ryhmiin. Jokainen ryhmäläinen kertoo ryhmälleen tarkemmin tekemästään suunnitelmasta. Jokainen ryhmä ohjaa yhden toteuttamis-kelpoisen lajin ja ryhmät kilpailevat keskenään. Jos ohjaajia on useampia, he voivat olla myös mukana yhtenä ryhmänä ja he hoitavat olympialaisiin liittyvät seremoniat. Kisa käydään leikkimielisesti ja kisailun aikana ohjaajat voivat esittää kysymyksiä ja ryhmäläiset voivat pohtia jokaiseen lajiin liittyviä mahdollisia ongelmia.

Tauko klo 13.45

Nuoren kehitys klo 14

Nuoren kehityksen tunteminen auttaa apuohjaajaa ymmärtämään ja ohjaamaan nuorta. Nuoren kehityksestä voidaan keskustella siten, että tärkeimmät asiat on laitettu diashow'hun ja ohjaaja voi herättää keskustelua kysymyksillä.

Opetuksessa tulisi olla seuraavat asiat:

- ◆ Miksi nuoren kehityksestä on hyvä tietää
- ◆ Ihminen on psyykkinen, fyysinen, sosiaalinen ja hengellinen kokonaisuus
- ◆ Jokainen kehittyy omaa tahtiaan ja tämä on tärkeä ottaa huomioon rippikoulun ohjaamisessa
- ◆ Erilaisuus on rikkaus
- ◆ Nuoruus jaotellaan varhaisnuoruuteen, keskinuoruuteen ja myöhäisnuoruuteen, mitä nämä käsitteet tarkoittavat
- ◆ Esimerkiksi nuori ei tahallaan koe keskittymisvaikeuksia, vaan taustalla on usein joku syy
- ◆ Rippikouluikäinen nuori ei välttämättä osaa vielä ajatella käsitteellisesti
- ◆ Kehitykseen vaikuttavat haitallisesti päihteet ja mielenterveysongelmat

- ◆ Rippikouluissa voi tulla vastaan tilanteita, joissa nuori haluaa keskustella mieltä painavista asioista.

Minä ja päihteet –työskentely klo 14.20

Jokainen osallistuja piirtää tai kirjoittaa paperille itsenäisesti mielikuvia päihteistä ja siitä, mitä niihin liittyy ja miten hän itse suhtautuu niihin. Harjoitus auttaa apuohjaajia kartoittamaan omaa suhtautumistaan päihteisiin. Paperille voi kuvittaa esimerkiksi rahanmenoa, krapula tai sosiaalista päihtymistä. Paperi on henkilökohtainen eikä siihen purettuja asioita tarvitse jakaa.

Päihteet ja mielenterveys klo 14.40

Työskentelyn jälkeen voidaan kertoa päihteistä ja mielenterveyteen liittyvistä asioista ja niiden yhteydestä kehitykseen ja nuoren elämään. Keskustelun aiheisiin on tärkeää perehtyä huolellisesti etukäteen ja on tärkeä pitää tiedot ajan tasalla. Lisää tietoa saa esimerkiksi Suomen mielenterveysseuran sivuilta Irti huumeista -nettisivulta. www.apua.info -sivustolta löytyy myös linkkejä ja tietoa aiheista.

Keskustelusta tulisi ilmetä seuraavat asiat:

- ◆ Kaikki Keravan seurakunnan rippikoulut ovat työntekijöitä myöten päihde- ja teettömiä
- ◆ Jos joku rippikoululaisista tai isosista käyttää, on siitä kerrottava ohjaajille – voi johtaa leiriltä poistamiseen
- ◆ Päihdeongelman varhainen havaitseminen ja siihen puuttuminen antaa paremmat mahdollisuudet toipua
- ◆ Läheisen päihde- ja/tai mielenterveysongelma on raskasta ympäristölle ja nuorilla voi olla tarve puhua näistä
- ◆ Päihteistä kannattaa mainita
  - Päihteillä tarkoitetaan aineita, jotka vaikuttavat keskushermostoon ja joita käytetään psyykkisten vaikutusten tähden
  - Reaktioon vaikuttavat käytetyt aineet, määrä, ihmisen perimä, kunto ja ympäristö

- Päihteet ovat usein yhteydessä mielenterveysongelmiin – mielen-terveysongelmia hoidetaan päihteillä ja päihteet aiheuttavat mie-
lenterveysongelmia
- Tupakka aiheuttaa riippuvuutta ja elimistö kärsii siitä monella ta-
voin. Rippikoululeirit ovat savuttomia
- Energiajuomat haittaavat rippikoulussa keskittymistä ja rippikoulu-
leirit ovat energiajuomattomia
- Alkoholi on yleisin kuolinsyy työikäisten miesten ja naisten keskuu-
dessa. Se aiheuttaa pahaa oloa, riippuvuutta ja se tuhoaa ai-
vosoluja.
- Huumeet ovat rikos
- Huumeet aiheuttavat riippuvuutta, josta on vaikea päästä irti ja ne
johtavat usein rikollisuuteen, sairauksiin ja kuolemaan
- Huumekaupalla rahoitetaan muun muassa terrorismia, rikollisuutta,
aseita ja ihmiskauppaa
- ◆ Mielenterveyshäiriöistä on hyvä mainita ainakin
  - Masennus – vaikuttaa esimerkiksi keskittymiskykyyn ja mielialaan
  - Syömishäiriöt – syömishäiriöihin liittyy oksentelu, paastoaminen ja
epäterve suhtautuminen ruokaan ja omaan itseensä
- ◆ Apua saa esimerkiksi terveyskeskuksesta ja internetistä.

Leikki klo 15.10

Joku koulutettavista tai tarvittaessa ohjaaja voi ohjata haluamansa leikin tai
tässä välissä voidaan pitää tarpeen vaatiessa tauko.

Ensiapu klo 15.20

Ensiapuosiioon on myös tärkeä perehtyä. Ensiapukoulutus voidaan toteuttaa
myös asiantuntijan kanssa, jolloin koulutukselle on hyvä varata aikaa. En-
siapuosiio voidaan esimerkiksi lukea yhdessä läpi tai siitä voidaan tehdä myös
diashow. Keskustelussa on tärkeää painottaa, että vastuu on ensisijaisesti tur-
vallisuusvastaavalla, mutta jokaisen tulisi ehkäistä vaaroja ja haittoja. Ensiapu-
tilanteita ei tarvitse pelätä, niissä on tärkeä toimia rauhallisesti ja hälyttää tur-

vallisuusvastaava paikalle. Materiaalissa on kerrottu diabeteksesta, epilepsias-
ta ja kouristelusta, nenäverenvuodosta, nyrjähdyk-sistä ja vierasesineestä hen-
gitysteistä. Ohjeet näissä tilanteissa on hyvä käydä läpi.

Oppimispäiväkirja klo 15.40

Samalla tavalla kuin edellisellä kerralla. Tämän kerran kysymykset voivat olla:

- ◆ Oivalsin tänään
- ◆ Jäin miettimään
- ◆ Tarvitsen vielä ennen leiriä lisää tietoa
- ◆ Mitä minulle kuuluu nyt

Apuohjaajia kehotetaan jatkamaan leirillä oppimispäiväkirjaa, johon he voivat kirjoittaa vapaamuotoisesti päivän onnistumisen kokemukset, uudet oivallukset, mistä he tarvitsevat lisää tietoa ja mitä heille kuuluu. Tähän palataan viimeisellä kerralla.

Sisaruspiiri 15.55

2.3 Kolmas koulutuskerta – Arviointi ja kehittäminen

Viimeisen koulutuskerran on tarkoitus olla rento ja sillä on tarkoitus kiittää osallistujia heidän tekemästään työstä ja koulutukseen osallistumisesta. Koulutuskerta järjestetään syksyllä sopivana ajankohtana. Viimeisellä kerralla kerätään palautetta seuraavan koulutuksen kehittämiseksi.

Messu klo 10

Välipalaa ja kuulumisia

Koska viimeisellä kerralla on tarkoitus myös kiittää osallistujia työstä ja koulutuksesta, välipalalle kannattaa varata monipuolista naposteltavaa. Välipalaa voidaan syödä yhteisen pöydän ääressä, jolloin voidaan käydä läpi kesän kuulumisia. Jokainen saa kertoa vuorollaan, miltä tuntui olla leirillä aikuisen roolissa.

Reflektointia klo 12.30

Kuulumisten jälkeen apuohjaajat saavat palata mielessään taaksepäin ja pohdita koulutusta ja menneitä leirejä. He voivat käyttää tässä apunaan oppimispäiväkirjaa. Lattialle tai pöydille on laitettu fläppipapereita, joihin osallistujat saavat jatkaa siinä jo lukevia asioita.

- ◆ Minä onnistuin
- ◆ Haastavaa oli
- ◆ Helppoa oli
- ◆ Odotin enemmän
- ◆ Olisin tarvinnut lisää tietoa

Tuotoksista käydään yhteistä keskustelua ja puretaan. Ohjaaja tekee tarkentavia kysymyksiä. Hän voi kysyä muun muassa minkälaista tukea apuohjaajat olisivat toivoneet ohjaajilta, oliko oman roolin ottaminen helppoa ja miltä tuntui

olla apuohjaajana. Keskustelusta on tärkeää tehdä havaintoja, joiden avulla koulutusta voidaan arvioida ja kehittää.

Palautetta klo 13.15

Osallistujilta on tärkeää kerätä myös kirjallista palautetta. Voi olla, että he eivät ole halunneet sanoa kaikkea ääneen. Palautteen voi antaa nimettömänä ja sen saa kirjoittaa vapaasti.

Oppimispäiväkirja klo 13.40

Kuten aikaisemminkin, apuohjaajat saavat pohtia myös omaa kehitystään.

- ◆ Mitä olen oppinut koulutuksessa
- ◆ Olen hyvä
- ◆ Arvostan itsessäni
- ◆ Tulevaisuudessa voin olla mukana seurakunnassa

Infoa tulevista tapahtumista ja toiminnasta klo 14

Apuohjaajia on tärkeää kutsua mukaan seurakunnan toimintaan ja koulutus on hyvä hetki kertoa tulevista tapahtumista.

Sisaruspiiri klo 14.40

LÄHTEET

Ahonen, Katri 2010. Nuorisotyönohjaaja Keravan seurakunta. Henkilökohtainen tiedonanto 18.11.2010.

Mäkinen, Aulikki 2007. Lattiakuvat. Helsinki: LK-kirjat / Lasten keskus, 6-10.

23.1.2011

ISÄNTÄ / EMÄNTÄ –koulutuksen kotitehtävä

Tee toteuttamiskelpoinen leiriolympialaissuunnitelma käyttäen hyväksesi materiaalia. Voit keksiä myös uusia lajeja. Voit tehdä olympialaiset joko hiihtolomariparille tai kesäriparille, Nuottakotoon tai Viitakkoon. Käytä luovuutta ja mielikuvitusta!

Suunnitelmasta tulee selvitä...

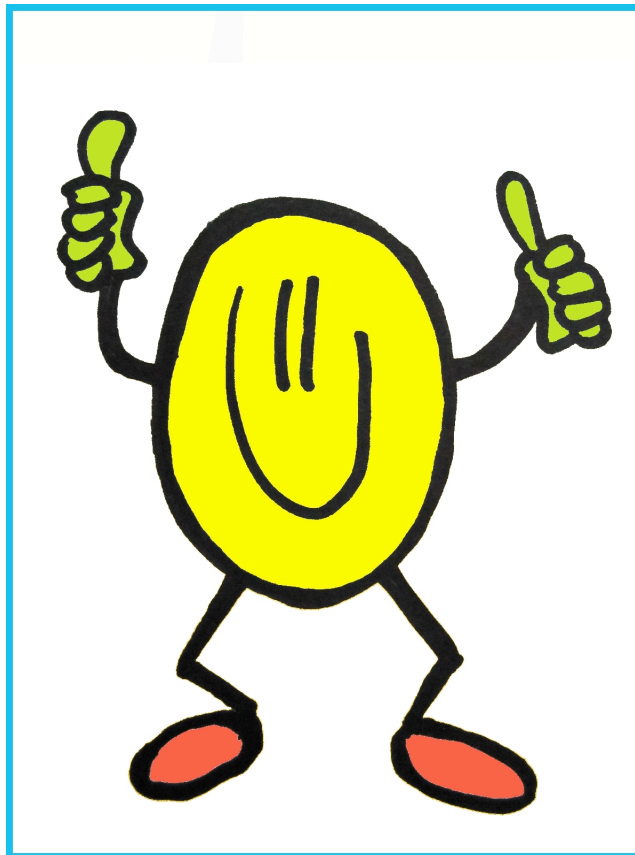
1. ...mitä erilaisia lajeja käytät ja miksi. Jokaisen ryhmäläisen pitää päästä osallistumaan. Jokaisen ryhmän pitää kokea olevansa tasavertainen toisten ryhmien kanssa eikä tehtävien tai kilpailujen suorittamisesta saa tulla paineita ryhmäläisille.
2. ...mietitty järjestys. Mikä laji ensimmäisenä päivänä jne. Mikä laji sadepäivän varalle.
3. ...mitä teet, jos ryhmät eivät ole samankokoisia (osallistuvatko ohjaajat omana ryhmänään)
4. ...etukäteisvalmistelut (sisällä vai ulkona, mitä tarvitaan)
5. ...mahdolliset seremoniat (olympiatuli, joukkueen esittelyt, palkintojen jako)

Tehtävään palataan seuraavalla koulutuskerralla, joka on 10.4.2011. Lisäksi se jää sinulle itsellesi ja voit hyödyntää sitä työssäsi.

LIITE 5: ISOSESTA OHJAAJAKSI – MATERIAALIPAKETTI KERAVAN SEURAKUNNAN APUOHJAAJILLE

ISOSESTA OHJAAJAKSI

Materiaali Keravan seurakunnan isännille ja emännille

Anni Laurila,
Opinnäytetyö, kevät 2011,
Diakonia-ammattikorkeakoulu,
Diak Etelä
Järvenpään yksikkö
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 ROOLIT, VASTUUT JA TEHTÄVÄT RIPPIKOULUSSA.....	4
2.1 Yörauhan valvominen.....	5
2.2 Iltaohjelman tarkoitus	6
2.3 Leiriolympialaisten ohjaaminen	6
2.4 Ohjaajien vastuu ja rooli	7
2.5 Isosen ohjaaminen ja tehtävät.....	8
3 NUOREN PSYKKINEN KEHITYS.....	8
4 RYHMÄN OHJAAMINEN.....	10
5 HARTAUDEN PITÄMINEN.....	11
6 ENSIAPU	12
6.1 Diabetes	12
6.2 Epilepsia ja kouristelu.....	13
6.3 Nenäverenvuoto	13
6.4 Nyrjähdykset.....	13
6.5 Vierasesine hengitysteissä	14
7 PÄIHTEET	15
8 TUTUSTUMIS- JA RYHMÄYTYSLEIKKEJÄ.....	16
9 LEIRIOLYMPIALAJIT.....	28
10 KIRJALLISUUTTA	37
LÄHTEET.....	38

1 JOHDANTO

Rippikoulun perustehtävä on antaa kasteopetusta, joka vahvistaa rippikouluista uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan. Tämä materiaali on tehty tukemaan Keravan seurakunnan isäntiä ja emäntiä heidän työssään rippikoululeireillä. Opinnäytetyössä isännistä ja emännistä käytetään nimitystä apuohjaaja. Tämä työ sisältää työtä tukevaa teoretietoa ja käytännön apuvälineitä. Materiaalia varten on tehty tarvekartoitus kesällä 2010, jonka avulla selvitettiin apuohjaajien tarpeita.

Materiaalin alussa on kerrottu eri työntekijöiden rooleista, vastuista ja tehtävistä rippikoulussa. Seuraavassa luvussa on kerrottu kehityopsykologiasta, mikä auttaa ymmärtämään nuorten käyttäytymistä. Ryhmän ohjaaminen -luvussa on käsitelty hyvän ryhmän ominaisuuksia ja ryhmän aloittamista ja lopettamista. Luvussa viisi on kerrottu hartauden pitämisestä ja sen tarkoituksesta. Luvussa kuusi on ensiapuun liittyvää tietoa ja ensiapuohjeita. Ensiavun jälkeen on kerrottu päihteistä ja lopussa on listattu tutustumisleikkejä ja leiriolympialaislajeja. Lopuksi on listattu erilaisia hyödyllisiä kirjoja ja työn tekemiseen käytettyjä lähteitä.

Antoisia hetkiä työhösi! ☺

2 ROOLIT, VASTUUT JA TEHTÄVÄT RIPPİKOULUSSA

Hyvä rippikoulu tarvitsee erilaisia työntekijöitä, jotka toimivat yhdessä. Rippikoulun perustehtävä on vahvistaa ja tukea rippikoululaista uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan, johon hänet on pyhässä kasteessa otettu. Rippikoulussa käytetään monenlaisia opetusmenetelmiä, kuten esimerkiksi pienryhmätyöskentelyä isosten johtamissa kotiryhmissä ja oppimispäiväkirjaa. Tärkeää olisi, että rippikoulu kutsuisi ihmisiä mukaan muuhunkin seurakunnan toimintaan. Usko on osa jokapäiväistä arkea ja uskoa on hyvä hoitaa esimerkiksi osallistumalla seurakunnan toimintaan. Tässä luvussa on kerrottu apuohjaajan rooleista, vastuista ja tehtävistä.

Apuohjaajan tehtäviin kuuluu monia asioita. **Hänen tärkeimpänä tehtävänä on havainnoida muiden työntekijöiden tavoin koko leiriä ja sen ilmapiiriä.** Apuohjaajan työhön kuuluu yövalvonta, isosten ohjaaminen yhdessä leirin muiden ohjaajien kanssa, linkkinä toimiminen isosten, ohjaajien ja myös rippikoululaisten välillä. Perinteisesti apuohjaaja järjestää toimintaa päivän aktiviteettihetkeen. Hän voi aktiviteettihetkessä ohjata leiriolympialaisia tai esimerkiksi erilaisia ulkoilulajeja tai muita leikkejä. Apuohjaaja voi itsenäisesti tai yhdessä isosten kanssa suunnitella hartauksia ja/tai olla mukana niiden toteutuksessa. Hän on mukana myös erilaisten rastien, kuten esimerkiksi diakoniarastien ohjaamisessa sekä iltaohjelman suunnittelussa ja toteutuksessa. Hänen työhönsä ei kuulu uinninvalvonta.

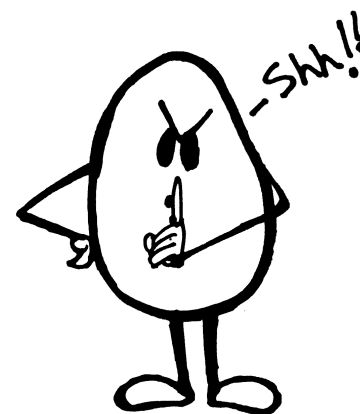
Apuohjaaja on osa ohjaajatiimiä, vaikka hänen työtehtävänsä poikkeaa muiden ohjaajien tehtävistä. Hän pitää kiinni jokaisen rippikoulun omista yhteisistä sovitusta linjauksista ja ohjeista. Apuohjaajien tiedoksi voidaan antaa luottamuksellisia asioita ja työnantajan ja apuohjaajan välisen sopimuksen mukaan hän on vaitiolovelvollinen. Näissä ja kaikissa muissakin asioissa apuohjaaja voi aina kääntyä muiden ohjaajien puoleen.

Tehtävässään apuohjaajan kuuluu toimia vastuullisesti. Hänen ei tarvitse esittää parempaa tai erilaista kuin hän on, hän riittää omana itsenään. Auktoriteetin hän saavuttaa parhaiten toimimalla rauhallisesti, johdonmukaisesti ja mää-

rätietoisesti. Hyvä apuohjaaja ei syrji tai loukkaa ketään ja hän ottaa huomioon myös erilaisten ihmisten tarpeet. Nuoret hänen tulisi kohdata katsomalla silmiin, olemalla aidosti kiinnostunut, keskustellen ja kuunnellen. Hänen tulisi kannustaa ja antaa tarvittaessa rakentavaa palautetta. Seuraavissa luvuissa on kerrottu tarkemmin apuohjaajien tehtävistä.

2.1 Yörauhan valvominen

Yörauhan valvominen on yksi apuohjaajan tärkeimmistä tehtävistä leireillä. Hyvät yöunet auttavat jokaista rippikoululaista ja isosta jaksamaan. Liian lyhyet yöunet tai huono unenlaatu haittaavat nuorten ja koko leirin keskittymiskykyä ja jaksamista. Unenpuutteella on myös terveyttä haittaavia

vaikutuksia ja yhden yön valvominen vastaa yhden promillen humalaa. Valvo-neet nuoret ja isokset voivat pahimmassa tapauksessa terrorisoida koko leiriä. **Yövalvojan on tärkeää olla rauhallinen, johdonmukainen ja määrätietoi-nen.**

Ennen hiljaisuutta kännykät kerätään yöparkkiin. Isokset keräävät kännykät ja apuohjaaja on mukana valvomassa. Rippikoululaiset ja isokset saattavat "testa-ta" auktoriteettiasi ja rooliasi yövalvojana etenkin ensimmäisenä yönä, mutta sinun on silti tärkeää hoitaa työsi hyvin. Isosten hiljaisuudesta sovitaan ripari-kohtaisesti. Parhaiten onnistut, kun annat nuorille hieman aikaa rauhoittua. En-simmäisen tunnin aikana vasta toisia huoneita häiritsevään käytökseen tai me-teliin kannattaa puuttua ja silloinkin ystävällisesti muistuttamalla yörauhasta. Perustele, miksi pitää nukkua. Yö on nukkumista ja lepoa varten. Tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan voit varoittaa meluisimman henkilön siirrosta toi-seen huoneeseen tai muualle. Jos melu jatkuu tästä huolimatta, toteuta henki-lön siirto. Apuohjaaja valvoo vielä tunnin leirin rauhoittumisen jälkeen ja hän saa nukkua lounaaseen asti.

Kerro häiritsevistä rippikoululaisista tai isosista ohjaajille. Mikäli yön ai- kana tapahtuu mitä tahansa vakavaa tai esimerkiksi ensiapua vaativaa

tilannetta, ota mahdollisimman pian yhteys leirin turvallisuusvastuussa olevaan ohjaajaan.

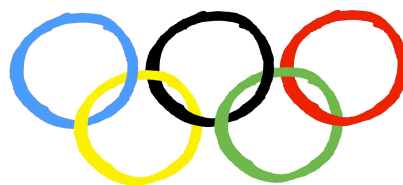
2.2 Iltaohjelman tarkoitus

Iltaohjelmalla tai illanvietolla on rippikoulussa myös oma tarkoituksensa. Tärkeää on muistaa, että iltaohjelma tai illanvietto ei ole isosten show. Illanvieron tulisi vahvistaa ryhmän yhteishenkeä. Iltaa voi viettää monella tapaa. Iltaohjelma parhaimmillaan liittyy päivän aiheisiin ja tuo uusia näkökulmia jo aikaisemmin opittuun. Hyvässä ohjelmassa ketään ei nolata, jokaisella on mahdollisimman matala kynnyys osallistua, kenellekään ei aseteta suuria esiintymispaineita ja jokaisella leikillä, sketsillä ja laululla on oma tarkoituksensa. Leikit, sketsit tai muut toiminnot eivät saa pilkata esimerkiksi kehitysvammaisia, mielenterveyskuntoutujia, ulkomaalaisia ja niin edelleen. Rippikoululaisten lähipiirissä ja elämässä voi olla kipukohtia, joita he eivät tuo esille. Näin ollen jotain ihmisryhmää pilkkaava huumori voi loukata jotakuta rippikoululaista tarkoituksettomasti.

Apuohjaaja kertoo ohjelman sisällöstä ohjaajille, jotta he tietävät, mitä on luvassa. Leirin ohjelma- ja turvallisuusvastaavan kanssa pitää keskustella, mikäli jotkut leikit eivät käy tai jos jonkun leikin kanssa on epäselvyyksiä. Sovi etukäteen ohjaajien kanssa, jos he haluavat ohjata iltaohjelmassa jotain. Apuohjaaja huolehtii ajoissa isosten kanssa rekvisiitan hankinnasta, ohjelmien harjoittelusta ja siitä, että iltaohjelmassa on juontaja.

2.3 Leiriolympialaisten ohjaaminen

Leiriolympialaislajien tarkoituksena on luoda ryhmähenkeä ja auttaa nuoria toimimaan ryhmänsä parhaaksi. Leiriolympialaiset

koostuvat lajeista, joita kukaan ei ole ehkä aikaisemmin kokeillut ja joissa erilaiset asiat, kuten nopeus, tieto tai mielikuvitus ratkaisevat. Onnistuessaan ne ovat mukava kamppailu kotiryhmien kesken. Myös vetäjät voivat toimia yhtenä ryhmänä. Tärkeää on miettiä lajeja, jotka olisivat mahdollisimman erilaisia ja

joissa jokainen ryhmä voisi pärjätä vuorollaan. Myös leiriolympialaisissa pitää muistaa, että ketään ei saa nolata.

Voit keksiä erilaisia keinoja, miten tasaat pisteitä. Voit esimerkiksi arpoa jokaiselle päivälle oman kertoimen. Mikäli et halua tehdä sen kummempia leiriolympialaisia, voit jättää ne kokonaan järjestämättä. Voit kuitenkin ottaa lajeja tai järjestää aktiviteetteja vapaa-ajan iloksi. Mieti myös missä vaiheessa leiriä mikäkin laji on hyvä ottaa, esimerkiksi alussa on parempi ottaa ryhmäyttäviä kilpailuja, joissa ryhmä tutustuu ja voi kannustaa toisiaan pärjäämään. Kaikki lajit eivät sovi kaikille ryhmille, esimerkiksi kovin hiljaisille leiriläisille eivät toimi laulukilpailut. Keskustele myös ohjaajien kanssa, mikäli jokin laji askarruttaa. Valmistele lajit etukäteen hyvin, jotta aikaa lajin alkaessa ei kulu esimerkiksi tavaroiden etsimiseen. Tarkista myös sää ja varmista henkinen ja fyysinen turvallisuus. Mieti pisteiden laskuun ja ajanottoon liittyvät kysymykset tarkasti, jotta kilpailu on mahdollisimman reilu kaikille ryhmille.

2.4 Ohjaajien vastuu ja rooli

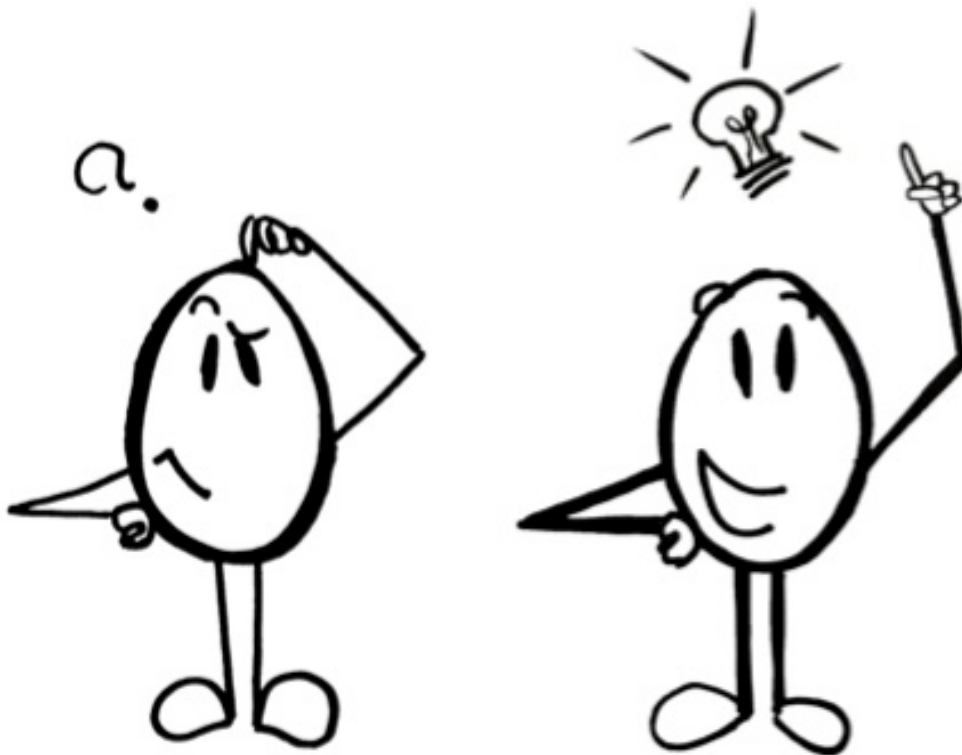
Ohjaajilla on rippikoulussa suurin vastuu. He ovat vastuussa koko rippikoulusta, sen ohjelmasta ja turvallisuudesta. Siksi **on erittäin tärkeää, että apuohjaaja informoi ohjaajia tekemistään havainnoista ja kertoo rippikoululaisten tai isosten esiin nostamista huolista liittyen leirin toimintaan.**

Ohjaajien puoleen voi kääntyä aina, kun on kysyttävää tai tarvitsee ohjeita, miten toimia. Ohjaajan tärkeänä tehtävänä on ottaa apuohjaaja mukaan ohjaajatiimiin. Ohjaajatiimissä apuohjaaja voi keskustella luottamuksellisesti niistä asioista, jotka häntä askarruttavat tai mitä hän on havainnoinut. Apuohjaaja voi saada ja antaa luottamuksellista tietoa esimerkiksi rippikoululaisten oppimisvaikeuksista, sairauksista tai vaikeista elämäntilanteista. Tiedon jakaminen on oleellista silloin, kun se vaikuttaa yövalvomiseen, iltaohjelmien tekemiseen tai ryhmän ohjaamiseen. Esimerkiksi diabetes tai muut sairaudet voivat tarvita erityistä huomiota yövalvomisen aikana tai läheisen ihmisen kuolema tai vakava sairaus voi vaikuttaa hartauksien ja leikkien toteuttamiseen ja valintoihin. Apuohjaajan havainnot vaikuttavat ohjaajien työhön.

2.5 Isosen ohjaaminen ja tehtävät

Isosten ohjaaminen on tärkeää. Isot ovat eri ikäisiä nuoria ja myös he tarvitsevat opastusta työssään. On tärkeää muistaa, että isot ovat usein iällisesti vain vuoden tai kaksi vanhempia kuin rippikoululaiset.

Isonen toimii oman kotiryhmänsä havainnoijana ja ohjaajana, hän on linkki ohjaajien ja rippikoululaisten välillä, hän on mukana toteuttamassa hartauksia, jumalanpalveluksia, leikkejä, rasteja ja hän hoitaa yleisiä käytännön tehtäviä, kuten järjestelemistä ja tavaroiden siirtämistä. Isonen on itse nuori ja tarvitsee usein opastusta ja ohjausta oman roolinsa löytämiseen. Apuohjaajan tehtävä on ohjeistaa, auttaa ja valvoa tehtävien toteuttamista.

3 NUOREN PSYKKINEN KEHITYS

Tieto nuoren psyykkisen kehityksen eri vaiheista

auttaa ymmärtämään nuorten tarpeita ja käytöstä. Jokainen ihminen kehittyy eri tavalla, jokaisella on erilainen perhe ja erilainen elinympäristö, jotka vaikuttavat kehitykseen. Ihminen on psyykkinen, fyysinen, sosiaalinen ja hengellinen kokonaisuus. Kehitykseen haitallisesti vaikuttavia asioita voivat olla esimerkiksi nuoressa itsessään tai hänen ympäristössään ilmenevät mielenterveysongelmat. Ne vaikuttavat nuoren kykyyn oppia ja käsitellä asioita. Esimerkiksi masennus voi vaikuttaa haittaavasti keskittymiskykyyn. Tärkeää on ymmärtää, että keskittymiskyvyn vaikeuksista kärsivä nuori ei tahallaan unohda asioita tai ole rauhaton. Rippikoululeirin opetuksen ja ohjelman pitää olla monipuolista, koska jokainen oppija on erilainen.

Nuoruus voi olla haastava siirtymäkausi lapsuudesta aikuisuuteen, sillä silloin tapahtuu paljon muutoksia fyysisesti ja psyykkisesti. Nuoruus jaotellaan vielä varhaisnuoruuteen (11–14 -vuotiaat), keskinuoruuteen (15–18 -vuotiaat) ja myöhäisnuoruuteen (19–22/25 -vuotiaat). Nuoruuteen liittyviä fyysisiä muutoksia kutsutaan myös murrosiäksi eli puberteetiksi. Fyysiset muutokset voivat olla pelottavia ja hämmentäviä. Varhaisnuoruudessa nuori voi alkaa kapinoida vanhempiensa ja muita auktoriteetteja vastaan. Hän myös luo ystävyys-suhteita ikätovereidensa kanssa. Keskinuoruudessa keskeisiä tapahtumia ovat identiteetin muodostuminen ja pyrkimys selittää minäkokemuksia. Myöhäisnuoruudessa nuori alkaa pohtimaan asemaansa maailmassa ja ideologisia teemoja.

Nuoruusiässä on selvittävä erilaisista kehityshaasteista. Nuori alkaa irrottautumaan kodista, hän valitsee koulutuksen ja pohtii uravalintoja, hän voi rakentaa parisuhteita. Kaiken kaikkiaan nuori itsenäistyy ja kypsyy mieheksi tai naiseksi. Piaget'n teorian mukaan nuorella kehittyy noin 15–20 vuoden iässä formaalisten eli muodollisten operaatioiden taso eli ihminen kykenee ajattelemaan käsittein. Nuoren ilmaisu monipuolistuu ja sanavarasto kasvaa. Ongelmanratkaisutaidot kehittyvät ja nuori oppii ajattelemaan vertauskuvien avulla. Nykyään ajatellaan, että ajattelu muuttuu laadullisesti koko elämän ajan.

4 RYHMÄN OHJAAMINEN

Rippikouluun tulevat nuoret ovat eri vaiheessa kehityksessään ja oppivat omasta elämäntilanteestaan käsin. Apuohjaajan on tärkeä tarkkailla ryhmää ja tarvittaessa muuttaa opettamisen ja ohjaamisensa tyyliä sellaiseksi, että se sopii kyseiselle ryhmälle. On myös olemassa ihmisiä, joilla on syystä tai toisesta vaikeuksia oppia. Hyvässä rippikoulussa oppimisvaikeudet otetaan huomioon ja opetusta kehitetään niin, etteivät oppimisvaikeudet haittaa eikä oppilas korostu muiden joukosta. Tärkeää olisi tehdä rippikoulusta sellainen, jossa jokainen saa osallistua ja myös toteuttaa.

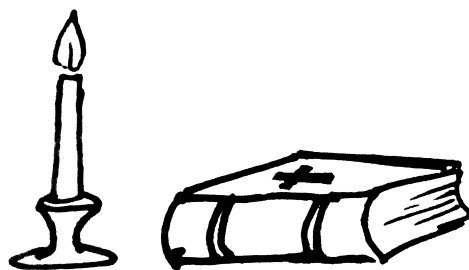
Rippikouluryhmä on ryhmä, jolla on alku ja loppu. Alussa moni ryhmästä ei tunne toisiaan tai koulumaailman roolit voivat olla päällä. Aluksi ryhmä tarvitsee aikaa tutustumiseen ja ihmisjoukosta ryhmäksi muodostumiseen. Ihmisjoukon kehityttyä ryhmäksi, se alkaa toimia yhdessä ja syntyy yhteenkuuluvuuden tunne. Ryhmä pystyy kohtaamaan ristiriitoja ja roolit selkeytyvät. Leirin lopussa ryhmälle on tärkeää antaa aikaa ja keinoja käydä läpi ryhmän päättämistä. Leirin päättymisen jälkeen ryhmäläisiä yhdistää edelleen yhteinen rippikoululeiri, mutta ryhmäläiset eivät enää välttämättä toimi aktiivisesti yhdessä.

5 HARTAUDEN PITÄMINEN

Rippikoulusuunnitelmassa 2001

puhutaan elämästä, uskosta ja rukouksesta. Rippikoulun tehtävä on vahvistaa rippikoululaista uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan. Rukouksessa nuori elää ja on Jumalan kasvojen edessä. Rippikoulun yksi tavoite on se, että rukoilemisesta tulisi tapa. Rippikoulussa on hyvä kuunnella ja lukea ja pohtia Jumalan sanaa, sillä silloin Pyhä Henki synnyttää meissä uskoa. Jumalan sana ja Jeesuksen opetukset on tärkeää tuoda nuoren elämään niin, että nuori ymmärtää niiden kosketuksen omaan elämäänsä. Jos asiat esitetään irrallaan nuoren elämästä, ei tapahdu syvää oppimista. Nuoren pitää saada myös kysellä, mitä usko on ja millaiseen Jumalaan uskomme.

Hartaus ei ole suoritus vaan yhteinen hetki Jumalan kasvojen edessä. Tärkeintä hartaudessa on Jumalan sanan äärellä oleminen. Hartauteen tullaan rauhoittuneina. Hyvässä hartaudessa ei tarvitse kertoa jotain henkilökohtaista, mikä voi kaduttaa myöhemmin. Hartaus saa herättää tunteita, mutta on varottava sitä, ettei hartaus ole sellainen, joka saa kaikki itkemään. Jos haluaa kertoa jonkin koskettavan tarinan, on hyvä painottaa toivon näkökulmaa ja selviämistä. Hartauden keskipisteenä ei ole ihminen itse vaan Jumalan rakkaus ja huolenpito. Hartautta on hyvä pohtia kokonaisuutena, mistä elementeistä se koostuu ja millaisen tunnelman tilan valaistus ja koristelemine luovat.

Hartaus voi koostua monista elementeistä. Usein hartaudet koostuvat sanasta eli Raamatun tekstistä, musiikista ja rukouksesta. Raamatun teksti on hyvä valita niin, että se sopii päivän teemaan tai hartaudessa käytettävään kertomukseen tai tarinaan. Raamatun tekstiä ei välttämättä tarvitse selittää, mutta siitä voi sanoa joitain mieleen tulevia ajatuksia. Musiikki voi tarkoittaa virsiä, veisuja tai vaikka levyltä soitettua kappaletta. Rukous voi olla ääneen sanottu tai hiljainen rukous, itse tehty, valmis rukous tai sellainen, mihin jokainen saa halutesaan osallistua. Myös hiljaisuutta voi käyttää hartaudessa. Hartaus voi olla näytelmä, siinä voi käyttää lattiakuvia, tarinoita tai lähes mitä vain. Kirjallisuusosasta löydät vinkkejä hyvistä kirjoista, joita voi käyttää apuna hartauden suunnittelussa.

6 ENSIAPU

Ensiaputaidot olisi jokaisen hyvä osata. Ensiaputaitoja varten voi ja kannattaakin käydä esimerkiksi Suomen Punaisen Ristin järjestämiä kursseja tai muiden laillisten ensiapukouluttajien kursseja. Tärkeää on pyrkiä ehkäisemään vaaratilanteita ja pohtia omaa työtään turvallisuusnäkökulmasta. Työturvallisuuslaissa on määritelty työnantajan vastuuksi selvittää ja tunnistaa työstä, työtilasta, muusta työympäristöstä ja työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät. Jos vaaroja ei voi poistaa, on niitä pyrittävä ehkäisemään.

Leireillä voi tulla vastaan monenlaisia tilanteita, joissa sinä olet ainoa paikalla oleva aikuinen. Yövalvonnan aikana diabeetikon verensokeri saattaa laskea liian alas, joku voi saada epilepsiakohtauksen tai jollakin nenä alkaa vuotamaan verta. Tilanteita ei tarvitse pelätä eikä odottaa, mutta niihin on hyvä varautua. Oikein toimimalla voit säästää aikaa, vaivaa ja nopeuttaa vamman paranemisaikaa.

Ensiaputilanteissa tärkeää on pysyä rauhallisena, sillä rauhallisuus tuo turvallisuuden tunnetta loukkaantuneelle. Vaikka et olisi varma, miten toimia, älä itse hätäänny. Ota tilanne haltuusi, mikäli muut ohjaajat eivät ole paikalla tai he lamaantuvat ja arvioi tarvitseeko hätäilmoitusta tehdä. **Ota viipymättä yhteys leirin turvallisuusvastaavaan, jolla on puhelin päällä koko ajan.** Hätänumeroon (112) voi soittaa, vaikka et olisikaan varma, tarvitseeko loukkaantunut ambulanssia. Hätäkeskus arvioi tilanteen ja lähettää tarvittaessa apua. Toimit vain annettujen ohjeiden mukaisesti.

6.1 Diabetes

Usein diabeetikko osaa huolehtia itse omasta sokeritasapainostaan. Leireillä on kuitenkin jatkuva touhu ja tohina päällä, jolloin sokeritasapainon seuraaminen voi unohtua tai diabeetikkoa voi alkaa heikottaa. Kun diabeetikon verensokeri laskee liian alas, oireina ovat hikoilu, kalpeus, vapina, epäselvä puhe sekä ärtymys ja levottomuus. Anna sairastuneelle heti sokeripitoista syötävää tai

juotavaa, jos hän pystyy itse syömään tai juomaan. Tajuttomalle ei saa laittaa mitään suuhun. Mikäli hän on tajuton tai ei toivu 10 minuutissa, soita hätänumeroon. Jos sairastunut menee tajuttomaksi, käännä hänet kylkiasentoon niin, että pää on taivutettu taakse, jolloin hengitystiet ovat mahdollisimman avoinna.

6.2 Epilepsia ja kouristelu

Ihminen voi kouristella monesta eri syystä, jotka johtuvat aivojen toimintahäiriöistä. Syinä voivat olla epilepsia, korkea kuume, aivoverenvuoto tai tapaturma. Oireina ovat tajunnan menetys, kaatuminen ja vartalon jäykistyminen. Kouristukset seuraavat jäykistymistä ja se kestää yleensä vain 1-2 minuuttia. Kouristelevalle ei saa yrittää estää eikä hänen suuhunsa saa laittaa mitään, mutta on huolehdittava siitä, ettei hän kolhi päätänsä tai satuta itseään muuten. Katso kellosta aikaa, kauan kohtausta kestää. Käännä henkilö heti kylkiasentoon, kun oireet vähenevät. Jos tiedät, että potilas sairastaa epilepsiaa, tee hätäilmoitus, jos kouristelu kestää yli kaksi minuuttia.

6.3 Nenäverenvuoto

Nenäverenvuoto voi johtua monesta syystä ja se on yleensä vaaratonta. Laita autettava istumaan etukumaraan asentoon ja káske häntä niistämään vuotava sierain tyhjäksi. Paina etusormella ja peukalolla vuotavaa sierainta hyvin napakasti nenäluuta vasten noin 10-15 minuuttia. Káske autettavaa niistämään välillä sierain tyhjäksi hyytymistä. Laita niskaan esimerkiksi kylmäpakkaus edistämään tyrehtymistä. Jos vuoto on erityisen runsasta eikä lopu 10-15 minuutin kuluttua tai autettavaa alkaa heikottaa, soita hätänumeroon.

6.4 Nyrjähdykset

Nyrjähdykselle annettu nopea ja tehokas ensiapu vähentää merkittävästi vammaman paranemisaikaa ja voi säästää lääkärikäynniltä. Ensiapuna toimii kolmen K:n ensiapu eli kylmä, kohoasento ja kompressio eli paine. Kohota raaja, purista tai paina vammakohtaa ja laita kohtaan kylmäpakkaus tai vastaava noin 20 minuutin ajaksi. Sido vammakohtaan side, joka tukee niveltä ja jatka kylmähoi-

toa vuorokauden ajan aina parin tunnin välein. Kylmä, kohoasento ja kompresio auttavat myös revähdyksiin ja mustelmien ehkäisyyn.

6.5 Vierasesine hengitysteissä

Hengitysteihin voi mennä helposti vierasesine esimerkiksi osa ruuasta. Usein ne tulevat pois yskimällä. Autettavaa ei saa päästää yksin vessaan tukehtumisvaaran takia. Yskimistä voi auttaa kääntämällä autettavan ylävartaloa etukumaraan ja lyömällä kämmenellä viisi kertaa lapaluiden väliin. Jos tämä ei auta, käytä Heimlichin otetta. Laita toinen käsi nyrkkiin pallean kohdalle ja tartu siihen toisella kädellä. Nykäise käsiä nopeasti itseesi ja ylöspäin. Toista tarvittaessa viisi kertaa, jonka jälkeen voit jatkaa lapaluiden väliin lyönneillä viisi kertaa. Jos autettava menee elottomaksi, kaiva varovasti tukkiva esine pois ja tarvittaessa aloita elvytys. Elottoman tunnistat siitä, ettei ilmavirta kulje suun tai nenän kautta ollenkaan.

1. Avaa hengitystiet kohottamalla kahdella sormella leuan kärkeä ylöspäin ja ojenna päätä otsaa painaen. Kallista päätä sivulle ja kaiva sormilla suu tyhjäksi. Jos hengitystiet eivät aukea ja ilmavirta ei tunnu, aloita paineluelvytys (30+2).

2. Aseta toisen kämmenen tyvi rintalastan keskelle ja laita toinen käsi sen päälle. Painele käsivarret suorina 30 kertaa niin, että nopeus on noin 100 kertaa minuutissa ja rintakehä painuu noin 4-5cm.

3. 30 kerran jälkeen avaa hengitystiet kallistamalla päätä taaksepäin ja sulje sieraimet peukalolla ja etusormella. Paina huulet tiiviisti potilaan suulle ja puhalla kaksi kertaa ilmaa keuhkoihin niin, että rintakehä liikkuu. Toista painelua ja puhallusta vuorotellen. Jatka niin kauan, kunnes hengitys palautuu, ammatihenkilö ottaa vastuun tilanteesta tai kun et itse enää jaks.

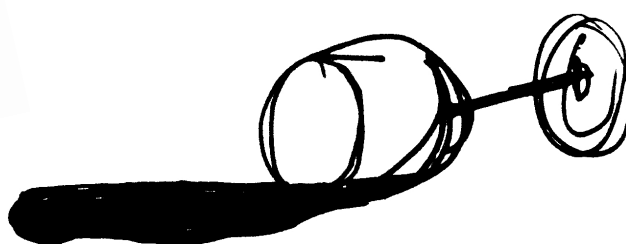

7 PÄIHTEET

Rippikoululeirillä ja elämässä muutenkin voi tavata ihmisiä, jotka käyttävät päihteitä ja jokainen voi myös ajautua itse käyttämään niitä. Suomessa vuonna 2008 alkoholiperäiset sairaudet ja myrkytykset olivat edelleen yleisin kuolinsyy työikäisten miesten ja naisten keskuudessa.

Päihteillä tarkoitetaan aineita, jotka vaikuttavat keskushermostoon ja joita käytetään niiden psyykkisten vaikutusten tähden. Kaikki aineet vaikuttavat eri ihmiseen eri tavalla. Reaktioon vaikuttavat käytetyt aineet ja niiden määrä, ihmisen perimä ja kunto sekä ympäristö. Päihteet ovat usein yhteydessä myös mielenterveysongelmiin. Ne nostavat riskiä sairastua esimerkiksi masennukseen ja moni saattaa hakea helpotusta pahaan oloon päihteistä. Päihteiden käyttö kuitenkin vain siirtää ongelmien käsittelyä ja ongelmat voivat kasvaa.

Kaikki Keravan seurakunnan rippikoululeirit ovat työntekijöitä myöten täysin savuttomia. Mikäli havaitset tai epäilet, että joku rippikoululaisista tai isosista käyttää päihteitä, on siitä kerrottava heti ohjaajille. Päihteiden käyttö rippikoulun aikana johtaa aina päihteitä käyttäneen leiriläisen poistamiseen. Päihdeongelman havaitseminen mahdollisimman varhain antaa paremmat mahdollisuudet toipua siitä. Apua päihde- ja/tai mielenterveysongelmiin saa esimerkiksi terveyskeskuksesta tai Internetistä. Osoitteeseen <http://www.apua.info/> on koottu tietoa ja yhteystietoja eri aihealueisiin liittyen.

8 TUTUSTUMIS- JA RYHMÄYTYSLEIKKEJÄ

Tutustumisleikkien tarkoitus on luoda hyvää ryhmähenkeä ja tutustuttaa uusia ryhmäläisiä toisiinsa. Tutustumisleikkien huolellinen valinta ja jokaisen ryhmäläisen mahdollisuus osallistua leikkeihin mukaan ilman paineita ovat tärkeitä asioita. Iltaohjelmasta on kerrottu lisää luvussa 2.1.3 Iltaohjelma.

Lisää vinkkejä leikkeihin ja peleihin saat ohjaajilta.

Sisällys

1. Autiot saaret	a. Hyräily
2. Burt	b. Uudet nimet
3. Hedelmäsalaatti	c. Eläimet
4. Järjestäytyneet jonot	d. Lapsuuden kuvat
5. Kvaak Kvaak	19. Salainen ystävä eli salde
6. Kysymykset	20. Seitti
7. Luottamusharjoituksia	21. Soile tykkää suklaasta
8. Läpsy	22. Sosiaalinen kävely
9. Mistä olen iloinen?	23. Sylitooli
10. Nimibingo	24. Tulitikkukierros
11. Noita-akka	25. Tunteitten tori
12. Paperille mahduttaminen	26. Tuntematon ystävä
13. Patsaat	27. Tutustumisleikki muotokuvien avulla
14. Pienistä puroista kasvaa suuri joki	28. Tutustutaan vessapaperin avulla
15. Päivää	29. Valokuvat
16. Rakastatko lähimmäistäsi	30. Vihtorin nimilaput
17. Riise Reininälli	31. Vilttileikki
18. Ryhmänkokoamisleikkejä/ parileikkejä	

1. Autiot saaret

Lattialla on sanomalehden sivuja saarina. Kaikki liikkuvat musiikin soidessa ja kiertelevät saaria. Kun musiikki loppuu, jokainen yrittää mahtua saarelle. Ne, jotka eivät mahdu, putoavat pois ja menevät istumaan paikoilleen. Leikki jatkuu samalla tavalla ja joka kerta saaria on vähemmän tai ne pienenevät, Viimeiset saarelle mahtujat ovat voittajia.

2. Burt

Yksi on Burt ja muut eivät tiedä sitä. Leikkijät kävelevät ympäriinsä ja kyselevät toisiltaan, "oletko sinä Burt?". Jos leikkijä ei ole Burt, hän vastaa kieltävästi. Jos leikkijä on Burt, hän ei vastaa mitään ja myös toisesta tulee Burt. Lopulta kaikki ovat Burtteja.

3. Hedelmäsalaatti

Leikinjohtaja jakaa leikkijät hedelmiin, esimerkiksi omena, persikka, mango, appelsiini. Keskellä olija sanoo jonkun hedelmistä ja nämä hedelmät vaihtavat paikkaa. Jos keskellä olija sanoo hedelmäsalaatti, kaikki vaihtavat paikkaa. Keskellä olija yrittää päästä vapautuville paikoille. Viereiseen tai omaan paikkaan ei saa mennä. Leikkiä voi leikkiä myös eri versioina, kuten viidakko hajalle, ilmansuunnat ja niin edelleen. Keskellä olija voi myös sanoa jonkun asian, mistä hän pitää ja samasta asiasta pitävät vaihtavat paikkaa.

4. Järjestäytyneet jonot

Leikkijät ovat saman kokoisissa ryhmissä. Ryhmän tehtävä on muodostaa mahdollisimman nopeasti jonoja leikinjohtajan ohjeiden mukaisesti. Esimerkiksi: muodostakaa jono pienimmästä suurimpaan, etunimen ensimmäisten kirjainten mukaan aakkosjärjestykseen, hiusten värin mukaan tummimmasta vaaleimpaan, pikkurillin pituuden mukaan lyhimmästä pisimpään, puhelinnumeron yhteenlasketun summan mukaan pienimmästä suurimpaan.

5. Kvaak Kvaak

Kaikki ovat ankkoja ja kävelevät kyykyssä takaperin. Kun törmää toiseen, pitää kurkistaa jalkojen välistä ja huutaa kvaak kvaak. Toinen vastaa samalla tavalla.

6. Kysymykset

Piirissä olijoille jaetaan jokaiselle kaksi lappua. Toiseen he kirjoittavat henkilökohtaisen kysymyksen ja toiseen persoonallisen kysymyksen. Laput kerätään ja jaetaan uudelleen. Jokainen saa vastata lapuilla oleviin kysymyksiin. Leikki pitää ohjeistaa niin, että kenellekään ei tulisi ikäviä tai tyhmiä kysymyksiä.

7. Luottamusharjoituksia

Arvotaan parit ja aloitetaan helpoilla jutuilla. Ensin parien pitää liikkua niin, että toinen on peili ja toinen peilattava. Seuraavaksi parilla voi olla toistensa etusormien välissä pitkät tikut. Tikkujen kanssa voidaan mennä kyykkyy, nostaa jalkaa, pyöriä ja niin edelleen. Yksi luottamusharjoituksista on sitoa toisen silmät huivilla ja toinen taluttaa olkapäistä ohjaamalla. Harjoitusten aikana ei saa puhua.

8. Läpsy

Leikkijät ovat piirissä. Leikissä yksi menee keskelle ja hänellä on sanomalehtirulla kädessään. Leikki alkaa sillä, että joku piirissä olevista sanoo jonkun leikkijän nimen. Se, jonka nimi on sanottu, sanoo jonkun toisen leikkijän nimen. Keskellä olevan tehtävä on yrittää läpsäistä sitä, jonka nimi on sanottu ennen kuin tämä ehtii sanomaan jonkun toisen nimen.

9. Mistä olen iloinen?

Jokainen saa kertoa jonkun asian, mistä on iloinen juuri sillä hetkellä. Asia voi olla todella yksinkertainen ja pienikin. Kysymykseksi voi valita myös jonkun toisen, kuten mistä olet surullinen, mikä sinua jännittää, mitä odotat. Kysymykset eivät saa olla liian syvällisiä tai vaikeita, jotta leikistä jää hyvä mieli.

10. Nimibingo

Jokainen leikkijä tekee itselleen kuudentoista ruudun ruudukon. Leikkijät keräävät jokaiseen ruutuun yhden nimen kyselemällä toisiltaan. Kun jokaisen ruudukko on täynnä, leikinjohtaja rupeaa huutelemaan nimiä ja ensimmäisenä suoran saanut huutaa bingo. Leikki loppuu vasta, kun jokainen nimi on sanottu. Leikissä voi tehdä myös niin, että joka kerta, kun nimi sanotaan, kyseinen henkilö esittelee itsensä ja kertoo itsestään jotain.

11. Noita-akka

Valitaan yksi tai useampi vapaaehtoinen tai otetaan joku isosista, joka toimii noita-akkana. Hän menee viereiseen huoneeseen ja muut leikkijät liikkuvat vapaasti huoneessa. Kun noita-akka saapuu huoneeseen, leikkijät menevät maahan kyykkyyyn ja laittavat silmät kiinni. Noita-akka peittää jonkun/jotkut leikkijöistä huovalla, jonka jälkeen muiden leikkijöiden tehtävä on arvata, kuka tai ketkä ovat peiton alla piilossa. Leikissä isosten rooli on tärkeä, sillä kukaan ei saa jäädä unohduksiin tai joutua nolatuksi.

12. Paperille mahduttaminen

Valitaan parit ja heille annetaan esimerkiksi sanomalehden sivu. Parin pitää mahtua paperille niin, että he eivät koske lattiaan. Jokainen tässä onnistuva pari saa jatkaa. Paperi puolitetaan ja paperille yritetään mahtua jälleen ilman että mikään ruumiinosa koskee lattiaan. Pienimmälle paperille mahtunut pari on voittaja. Tämä leikki voidaan toteuttaa myös saman kokoisissa ryhmissä.

13. Patsaat

Leikkijät tekevät patsaita käyttäen materiaalinaan muita ryhmäläisiä. Aiheina voi olla toiveet, unelmat, tulevaisuus, fiilikset ja niin edelleen. Kaikki ovat mukana ja leikinjohtaja voi tulla kyselemään lisää patsaista.

14. Pienistä puroista kasvaa suuri joki

Jokainen leikkijöistä on ensin pikkuinen vesipisara. Pisarat liikkuvat sinne tänne ja kohdatessa toisiaan he jatkavat matkaa yhdessä. Vähitellen yhä useampia pisaroita liittyy yhteen ja muodostuu pieniä puroja. Purot yhtyvät suuremmaksi kokonaisuudeksi ja lopulta muodostuu yksi suuri joki. Suuri virta liikkuu raskaasti ja määrätietoisesti eteenpäin. Taustalla voi soida musiikki.

15. Päivää

Leiriläiset kulkevat ympäriinsä ja tervehtivät toisiaan. Ensin etäisesti, sitten viileästi, kartellen, katsekontaktilla, hymyillen, kätellen, kuulumisia kysellen ja lopuksi selällä ja jalkapohjalla. Taustalla voi soida musiikki.

16. Rakastatko lähimmäistäsi

Leikkijä menee piirin keskelle ja hän kysyy joltakulta piirissä olevalta ”Rakastatko lähimmäistäsi?” Jos vastaaja vastaa kyllä, niin kaikki vaihtavat paikkoja eikä omalle tai viereiselle saa mennä. Jos vastaaja vastaa kieltävästi, hänen on nimettävä piiristä kaksi, jotka vaihtavat paikkaa. Piirin keskellä olija yrittää päästä pois piiristä.

17. Riise Reininälli

Leikkijöille jaetaan listan heidän nimistään, mitä isoset ovat väännelleet erilaiseen muotoon. Jokaisen täytyy etsiä oma nimensä ja esittäytyä lopuksi sillä nimellä toisille.

18. Ryhmäntekoleikkejä/ parileikkejä

Näillä leikeillä voi muodostaa ryhmiä tai pareja. Leikeissä voidaan myös tarvittaessa kilpailla. Nopein ryhmä voittaa jne.

- a. **Hyräily.** Leikinvetäjä jakaa jokaiselle tutun laulun. Leikinvetäjän käskystä jokainen alkaa hyräillä omaa lauluaan. Tehtävänä on etsiä samaa laulua hyräilevät ihmiset. Löydettyään samaa laulua hyräilevän, hyräilijät voivat lähteä yhdessä etsimään muita ryhmän jäseniä. Leikki loppuu kun ryhmäläiset ovat löytäneet toisensa.
- b. **Uudet nimet.** Leikinjohtaja valmistelee lappuja etukäteen. Jokaista lappua on kaksi tai useampi. Lapuissa lukee hassuja nimiä, jotka eivät loukkaa toisia. Jokaiselle leikkijälle annetaan yksi lappu, jota ei näytetä muille. Leikinjohtajan käskystä jokainen lukee lappunsa ja ryhtyy lapussa lukevaa nimeä huutamalla etsimään pariaan tai ryhmäläistään. Toisensa löytäneet parit tai ryhmät voivat siirtyä sivummalle odottamaan.
- c. **Eläimet.** Jokaiselle leikkijälle jaetaan lapulla eläin. Ja ryhmäläiset kokoavat ryhmänsä äänтелеillä kuten lapulla ollut eläin.
- d. **Lapsuuden kuvat.** Isoset ottavat kotoaan mukaan lapsuudenkuvansa (joku ohjaajista voi käydä kopioimassa sen). Voidaan käyttää myös muita kuvia. Kuva leikataan niin moneen osaan, kuin on ryhmäläisiä ja taakse kirjoitetaan ryhmäläisten nimet. Kuvien osat laitetaan lattialle ja jokaisen tehtävä on etsiä omansa. Tämän jälkeen ryhmäläiset etsivät

toisensa yrittäen koota kuvaa yhdeksi. Kun kuva on koottu, ryhmäläiset etsivät kuvan henkilön.

19. Salainen ystävä eli salde

Jokaiselle jaetaan lappu, jossa on jonkun leiriläisen nimi. Tälle leiriläiselle pitää kirjoittaa joka ilta kirje, jossa voi kertoa itsestään jotain. Kirjeet viedään joka ilta ennen iltaohjelmaa laatikkoon, josta ne jaetaan iltaohjelman lopuksi. Laatikoita voi olla myös kaksi, jonne kirjekaverit voivat vastata nimimerkilleen ja käydä keskustelua. Viimeisenä iltana paljastetaan, kuka kirjoitti kenellekin siten, että ensin yksi arvaa oman kirjekaverinsa ja sitten arvattu salde arvaa omansa. Tärkeää on muistuttaa joka päivä useaan kertaan kirjeiden kirjoittamisesta, jotta leikki onnistuu ja kukaan ei jää ilman kirjettä.

20. Seitti

Ryhmä on piirissä ja leikinjohtajalla on lankakerä kädessään. Hän kertoo oman nimensä ja jotain itsestään ja esimerkiksi päivän fiiliksen. Leikinjohtaja heittää lankakerän jollekin piirissä ja pitää samalla kiinni langan päästä. Seuraava leikkijä kertoo itsestään samaan tapaan ja heittää seuraavalle ja pitää langasta kiinni. Leikki jatkuu niin kauan, että lankakerä on ollut kaikilla ja langasta on muodostunut seitti.

21. Soile tykkää suklaasta

Jokainen kertoo nimensä ja jonkun asian, mistä tykkää. Tykättävän asian täytyy alkaa samalla kirjaimella kuin oma nimi. Toinen leikkijöistä toistaa edellisen leikkijän nimen ja sen, mistä tämä tykkäsi. Sitten hän kertoo oman nimensä ja mistä tykkää. Seuraava toistaa edelliset nimet ja tykkäämisen kohteet. Leikissä voidaan sopia, että toistetaan esimerkiksi viisi edellistä nimeä ja tykkäämisen kohdetta. Leikin voi toteuttaa myös niin, että leikkijät sanovat vain nimensä ja edelliset pitää muistaa.

22. Sosiaalinen kävely

Leikkijät kävelevät sikin sokin. Leikinhjaaja huutaa jonkun numeron ja leikkijät muodostavat yhtä monen henkilön ryhmiä. Ryhmien muodostamisen jälkeen ryhmäläisten tehtävä on olla niin kuin leikinjohtaja käskee. Esimerkiksi kuin pul-

lat uunissa, linnut langalla, kalat akvaariossa, ruuhkabussissa, kukkapuska, ruokajonossa, pullot korissa, kärpäset kärpäspaperissa, bussipysäkillä, rock-konsertissa ja niin edelleen. Tehtävän suorittamisen jälkeen leikki jatkuu samalla tavalla.

23. Sylitooli

Leikkijät istuvat piirissä tuoleilla. Leikinjohtaja käskee esimerkiksi valkosukkaisia siirtymään kaksi syliä oikealle jonkun syliin. Sitten hän käskee esimerkiksi sinisilmäisiä siirtymään kolme syliä oikeaan. Koko jono siirtyy, jos yhdelläkin sylikkään olevalla on siniset silmät. Tyhjiä tuoleja ei lasketa. Lopulta sylejä on enää muutama.

Ominaisuuksia voi olla esimerkiksi pitkähiuksiset, mustapuseroiset, farkuissa olevat, mustasukkaiset, tummahiuksiset, korviksia pitävät, kitaran soittajat, vasenkätiset, pikkuveljelliset, ristikaulaiset ja niin edelleen.

24. Tulitikkukierros

Kaikille jaetaan yksi tulitikku ja jokainen kertoo vuorollaan itsestään niin kauan kuin tikku palaa. Leikinjohtajan kannattaa varmistaa, saako sisällä polttaa tultikkuja ja huolehtia paloturvallisuudesta.

25. Tunteitten tori

Kaikille jaetaan kolme tunnelappua ja leikkijät lähtevät liikkeelle vaihtamaan toistensa kanssa lappuja, jotta he saisivat heitä itseään eniten kuvaavat laput. Lopussa istutaan ringiin ja jokainen kertoo vuorotellen omat kolme ominaisuuttaan. Tunnelappupohjat löytyvät tutustumisleikkien lopusta.

26. Tuntematon ystävä

Kaikki kirjoittavat esimerkiksi viisi asiaa itsestään lapulle. Esimerkiksi lempiruoka, jonkin päällä olevan vaatteen väri, harrastus, luonteenpiirre, päivän fiilis. Laput kerätään ja jaetaan ja yritetään tunnistaa lapun henkilö.

27. Tutustumisleikki muotokuvien avulla

Jokaiselle jaetaan paperi ja kynät. Jokainen piirtää oman muotokuvansa ja sen jälkeen ne asetetaan piirin keskelle. Kuvissa ei lue tekijän nimeä. Leikinjohtaja

ottaa jonkun kuvista. Hän kertoo, miksi otti juuri sen kuvan ja sitten hän kertoo omasta itsestään. Seuraavaksi ensimmäisen kuvan piirtäjä ottaa jonkun toisen kuvan ja kertoo itsestään. Leikki jatkuu niin kauan, että kaikki kuvat on haettu lattialta. Kuvien hakemisen voi tehdä myös niin, että kaikki hakevat samaan aikaan, jolloin valitsemisen perusteleminen ei ole ehkä yhtä vaikeaa.

28. Tutustutaan vessapaperin avulla

Tämä leikki on vessapaperin tuhlausta. Jokainen leiriläinen ottaa rullasta niin monta arkkia vessapaperia, kuin uskoo yöllisellä metsäretkellä tarvitsevansa. Kun jokainen on ottanut rullasta tarpeeksi paperia itselleen, leikinjohtaja ohjeistaa jokaista kertomaan itsestään niin monta asiaa, kuin paperiarkkeja on.

29. Valokuvat

Jokainen leikkijä tuo vanhan valokuvansa, kuvat laitetaan seinälle ja ne numeroidaan. Jokainen ryhmä tai ryhmäläinen saa arvata omalle vastauspaperilleen, kenestä on kyse. Leikissä voidaan kilpailla, kuka saa eniten oikein.

30. Vihtorin nimilaput

Jokaiselle ryhmäläiselle jaetaan lappu, johon jokainen kirjoittaa oman nimensä. Sitten laput kerätään ja teipataan jokaisen selkään kiinni. Leikkijä koettaa kyllä ja ei –kysymyksillä saada selville, kenen nimi hänen selässään on.

31. Vilttileikki

Ryhmä jaetaan kahtia. Kaksi isosta menee keskelle pitämään mahdollisimman suurta vilttiä. Toinen ryhmä menee viltin toiselle puolelle ja toinen toiselle puolelle. Viltin toiselle puolelle ei saa kurkkia. Yksi kummastakin ryhmästä menee viltin viereen hieman erilleen muusta ryhmästä. Isokset pudottavat viltin ja viltin vieressä olevat yrittävät mahdollisimman nopeasti sanoa toistensa nimet. Se kumpi on nopeampi voittaa ja häviäjä siirtyy toiselle puolelle. Leikkiä jatketaan niin kauan, että jokainen on käynyt viltin vieressä.

Aamutorkku	Fanaattinen	Hupsu
Aamuvirkku	Fiksu	Hymyilevä
Ahkera	Filmaattinen	Hyväksyvä
Aikaansaava	Hallitseva	Hyväntuulinen
Ailahteleva	Harkitseva	Häikäisevä
Aistikas	Hassu	Hämmentyvä
Aktiivinen	Hauras	Hämmästyttävä
Aloitekykyinen	Hauska	Ihana
Analysoiva	Hellitty	Ihastuttava
Arka	Hellä	Ihmeellinen
Armahtavainen	Hempeämielinen	Iloinen
Arvostava	Hento	Ilmaisukykyinen
Atleettinen	Herkkusuu	Iltatorkku
Avoin	Herkkä	Iltavirkku
Avokätinen	Herttainen	Innokas
Avulias	Hiljainen	Itsenäinen
Aurinkoinen	Hillitty	Johtajatyypinen
Charmikas	Hillitön	Joustava
Edistyksellinen	Hilpeä	Jämerä
Eloisa	Hullunrohkea	Jämpti
Eläytyvä	Huumorintajuinen	Järjestelmällinen
Empaattinen	Huolehtivainen	Kaino
Energinen	Huolellinen	Kannustava
Erittelevä	Huoleton	Kateellinen
Etevä	Huomaavainen	Kaunis

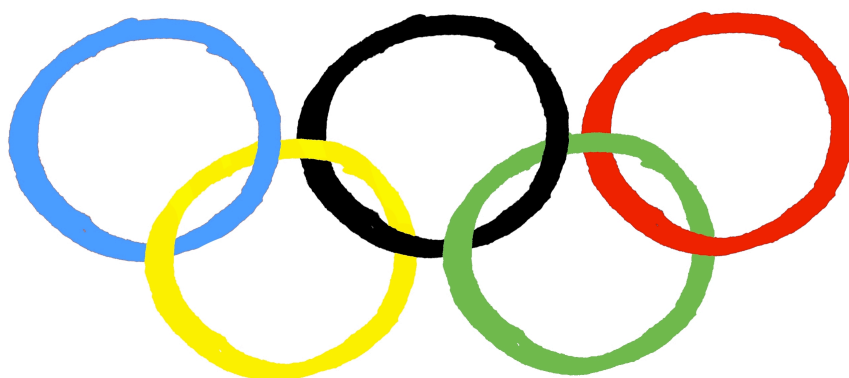
Kaunopuheinen	Mahdoton	Pieni
Kekseliäs	Mahtava	Pingottaja
Keskusteleva	Miehekäs	Pirteä
Kiihkeä	Mielenkiintoinen	Pitkä
Kiireinen	Mieletön	Pitkäpinnainen
Kiivas	Monitaitoinen	Pohdiskeleva
Kiltti	Mietтелиäs	Puhelias
Kireä	Mukautuvainen	Puoleensavetävä
Komea	Mukava	Päättäväinen
Kotikissa	Musikaalinen	Rakastettu
Kriittinen	Myönteinen	Raju
Kultainen	Määrätietoinen	Rauhallinen
Kunnianhimoinen	Naisellinen	Rauhaton
Kuunteleva	Nasevasanainen	Rehellinen
Kärkäs	Nauravainen	Reipas
Lapsenmielinen	Nautiskelija	Retee
Lauhkea	Nipottaja	Ripeä
Lempeä	Nopea	Rohkaiseva
Lihaksikas	Nätti	Rohkea
Lujaluonteinen	Nöyrä	Romanttinen
Lukutoukka	Oikukas	Ruusuilla tanssija
Lumoava	Oma-aloitteinen	Saita
Luova	Onnellinen	Salamoiva
Lupsakka	Persoonallinen	Salaperäinen
Lämmin	Perusteellinen	Sanavalmis

Seurallinen	Taiteellinen	Vaatimaton
Sievä	Teatraalinen	Vaativa
Skarppi	Totinen	Vaikuttava
Soma	Tunnollinen	Vaitelias
Sopeutuva	Tunteellinen	Vakaa
Suloinen	Tulinen	Vakava
Suora	Tuumiskelija	Vallanhimoinen
Suulas	Tyyni	Vapaa
Surumielinen	Tyytyväinen	Varma
Suurenmoinen	Työteliäs	Vastustamaton
Suurpiirteinen	Uhkarohkea	Vauhdikas
Suuruudenhullu	Uljäs	Veijarimainen
Suvaitsevainen	Uneksija	Veikeä
Sydämellinen	Upea	Viisas
Sympaattinen	Urheilullinen	Villi
Syrjäänvetäytyvä	Urhea	Vireä
Särmikäs	Uskollinen	Voimakas
Säteilevä	Uskomaton	Välitön
Säästäväinen	Utelias	Välkky

9 LEIRIOLYMPIALAISLAJIT

1. Tikan heitto	18. Lumiukon rakentaminen
2. Vilttipallo	19. Koreilla kulkeminen
3. Halonheitto	20. Keilaus jumppapallolla
4. Pullon täyttö	21. Naru solmuun
5. Suohonlaulanta	22. Kynttilä ja tulitikut
6. Tukkihumala	23. Mikä biisi?
7. Formulakelaus	24. Munanpudotusteline
8. Tuo isoselle	25. Imu
9. Torni	26. Lennokkiskaba
10. Teipinkiinnitys	27. Sanamyly
11. Ilmapallon heitto	28. Nirepakat a.k.a takaperin
12. Vesipajatso	29. Kynä pulloon
13. Näpättykset	30. Nopeuskisa jalat sidottuina
14. Raamattu – tietokilpailu	31. Pallon heitto koriin
15. International games	32. Aasin häntä
16. Sanojen keksiminen	33. Koukku
17. Mäkihyppykisat	

1. Tikan heitto

Ryhmittäin yksi kerrallaan heitetään tikkaa. Jokainen ryhmäläisistä voi heittää esimerkiksi kolmea tikkaa. Tikkataulu voi olla perinteisesti seinällä tai sen voi laittaa makaamaan maahan ja heittäjän pitää istua maassa sen edessä ja heittää esimerkiksi penkin ylitse. Etäisyyttä on hyvä olla muutama metri. Parhaimman tuloksen tehnyt ryhmä voittaa. Jos ryhmissä on eri määrä ihmisiä, joku voi heittää useamman kerran.

2. Vilttipallo

Suosituissa lajissa eli vilttipallossa heitetään palloa mahdollisimman pitkälle ja otetaan viltillä, lakanalla tai jollain muulla tarpeeksi isolla kankaalla kiinni. Yksi ryhmästä heittää ja muut ottavat kiinni. Jos pallo pomppaa maasta tai se putoaa viltistä, suoritusta ei hyväksytä. Yrityksiä voi olla jokaisella ryhmällä esimerkiksi kolme. Kannattaa käyttää harjoitusheittoja ja miettiä, miten ensimmäinen ryhmä ei jäisi huonoimmille pisteille.

3. Halonheitto

Ideana on heittää halkoa jalkojen välistä mahdollisimman pitkälle. Kumpikin käsi on jalkojen takana ja kummallakin kädellä on pidettävä kiinni halosta. Seuraava heittää siitä, mihin edellinen on saanut halon heitettyä. Ryhmä, jonka yhteistulos on pisin, voittaa. Ohjeista leikki hyvin, jotta kukaan ei heitä halkoa esimerkiksi otsaansa. Sitäkin on jollain leirillä sattunut.

4. Pullon täyttö

Jokaisella ryhmällä on tyhjä limu- tai vesipullo, jonka he täyttävät vedellä, hiekalla tai vaikka sanomalehdellä. Apuvälineinä he voivat käyttää kaikkea, mitä heillä on mukanaan sillä hetkellä. Jokaisella ryhmällä on oltava samankokoinen pullo. Mikäli pulloja ei ole riittävästi, kisan voi käydä niin, että puolet kotiryhmistä kannustavat ja puolet kisaavat. Pelin vetäjä ottaa aikaa ja se ryhmä, joka on täyttänyt pullon nopeimmin, on voittaja. Huomaa, etteivät kaikki halua kastua tai liata itseään. Osa ei halua kastella vaatteitaan lainkaan ja kantaa vettä vain

käsissään. Pelin vetäjän on tärkeä huolehtia siitä, että pelin henki on hyvä eikä kenenkään yksilön suoritusta mollata.

5. Suohonlaulanta

Aiheena voi olla vaikka eläimet tai nuorten veisut. Jokainen ryhmä keksii vuorollaan kappaleen, jossa sanotaan joku eläin ja he laulavat kyseisen kohdan kappaleesta. Vuoro siirtyy seuraavalle ryhmälle ja samalla muut ryhmät voivat miettiä uutta kappaletta. Leikin on tarkoitus olla nopeatempoinen. Samoja kappaleita ei saa käyttää uudestaan. Mikäli ryhmä ei keksi kappaletta he menevät ensin kyykkyyhyn ja saavat taas yhden kierroksen lisää aikaa miettiä. Mikäli kyykyssä oleva ryhmä ei keksi seuraavalla kierroksella lisää kappaleita, he tippuvat pois pelistä. Kyykystä ei pääse takaisin ylös. Leikki ei toimi hiljaisilla leireillä.

6. Tukkihumala

Jokaiselle joukkueelle varataan noin metrin mittainen keppi. Kepit asetetaan tietyn matkan päähän lähtöviivasta. Merkin saatuaan joukkueen ensimmäinen juoksee kepin luo, nostaa sen pystyyn, painaa otsansa kepin toiseen päähän kiinni ja pyörii kepin ympäri sovitun kierrosmäärän. Tämän jälkeen hän juoksee joukkueensa luo ja antaa lähtömerkin seuraavalle. Nopein ryhmä voittaa. Varmista, että alusta on tarpeeksi pehmeä, mikäli joku kaatuu. Joku voi kokea leikin ahdistavaksi sillä leikki on myös tavallaan nolausleikki.

7. Formulakelaus

Keppiin laitetaan pitkä naru ja narun päähän pikkuauto tai joku vastaava. Ryhmän tehtävä on yhdessä kelata yhdellä kädellä auto tietystä kohdasta viivan yli. Nopein ryhmä voittaa.

8. Tuo isoselle

Ryhmät menevät esimerkiksi ulos pelikentälle. Jokainen ryhmästä on vuorollaan hakemassa isoselleen apuohjaajan kertomaa esinettä. Esineitä voivat olla esimerkiksi puunlehti, virsikirja, Raamattu, lyijykynä, kenkä, veisukirja, rukous-

helmet ja niin edelleen. Ryhmän sijoitukset jokaisen tehtävän kohdalla merkitään ylös ja nopein ryhmä voittaa.

9. Torni

Anna jokaiselle ryhmälle vaikka 20 paperia. Jokainen ryhmä tekee paperista mahdollisimman korkean tornin ruttaamalla, taittelemalla tai itse parhaimmaksi katsomallaan tavalla. Mitään muita välineitä ei saa käyttää. Korkein torni voittaa. Varaa leikkiin mukaan laastaria paperihaavoja varten. Tornin voi rakentaa myös liuotetuista herneistä ja hammastikuista.

10. Teipinkiinnitys

Ryhmä kiinnittää teipin mahdollisimman korkealle puuhun yhteistyötä tehden ja turvallisesti. Teippi, joka on kaikkein korkeimmalla puun kyljessä. Huomioi turvallisuus erityisesti. Jokaisen ryhmäläisistä pitää käyttää kypärää ja lisäksi pitää varmistaa, ettei kukaan pääse putoamaan korkealta ilman varmistusvälineitä.

11. Ilmapallon heitto

Heitetään ilmapalloa vuorotellen mahdollisimman pitkälle. Puhaltaa ei saa. Seuraava ryhmäläinen heittää siitä, mihin edellinen on jäänyt. Ryhmä, joka on saanut ilmapallon pisimmälle voittaa. Samaa voi tehdä tulitikuilla tai höyhenellä. Ne voi tunnistamisen helpottamiseksi värittää eri värisiksi.

12. Vesipajatso

Ämpäriässä on vettä ja ämpärin pohjalla on vesilasi. Tavoitteena on saada vesi pois lasista eiku siis tiputtaa kolikko vesilasiin. Kolikoita on jokaisella ryhmällä yhtä paljon. Kolikot tiputetaan kohtisuoraan. Ryhmä, joka saa eniten kolikkoja tippumaan vesilasiin, voittaa.

13. Näpäytykset

Yritetään saada esimerkiksi leikkiauto näpäyttämällä liikkumaan mahdollisimman pitkälle. Seuraava ryhmäläinen heittää siitä, mihin edellinen on jäänyt. Ryhmä, joka on saanut auton pisimmälle voittaa.

14. Raamattu – tietokilpailu

Kysymyksiä Raamatusta, kuka saa eniten oikein. Kannattaa kysyä ohjaajilta hyviä vinkkejä hyvistä kysymyksistä. Voi ottaa teemaksi vaikka, kuka sanoi Raamatussa. Voidaan myös toteuttaa piirrä ja arvaa –kilpailu. Tietovisaa varten voit käyttää esimerkiksi Kirsti Koivulan kirjaa Riemua Ristillisesti.

15. International games

Pelialueelle on piilotettu lippulappuja, joissa on numero ja jokin tehtävä. Lappuja on 50-100. Ryhmä heittää noppaa ja etsii lapun, jossa on sama luku kuin mitä he ovat saaneet noppaa heittämällä. Kun ryhmä löytää lapun, se suorittaa siinä olevan tehtävän. Tehtävät voivat olla aivan päättömiä, kuten puun halaa-mista tai fiksuja oppimista edistäviä, kuten etsikää joku kohta Raamatusta tai kontatkaa takaisin nopan luo. Tehtävän suoritettuaan he heittävät noppaa uudestaan ja lisäävät saadun luvun edelliseen lukuun. Eli esimerkiksi, jos ryhmä on saanut ensin luvun 6 ja seuraavalla kierroksella he saavat luvun 3, he etsivät seuraavaksi lapun, jossa lukee 9. Peli päättyy, kun joku saa tasaluvulla viimeisen lapun numeron ja tekee siinä olevan tehtävän. Nopeus on tässä pelissä valttia. Aikaa peliin kannattaa varata reilusti. Peli voi myös keskeyttää, jos se kestää liian kauan ja silloin suurinta lukua etsivä ryhmä voittaa. Peli aikana lappuja ei saa siirtää. Laput on lopuksi kerättävä pois pelialueelta.

16. Sanojen keksiminen

Ideana on keksiä mahdollisimman monta sanaa esimerkiksi sanasta Seurakunta tietyn ajan sisällä. Kirjaimia saa käyttää vain niin monta kertaa kuin niitä on kyseisessä sanassa, kaikkia kirjaimia ei ole pakko käyttää. Eniten sanoja keksinyt ryhmä voittaa. Sanoja voi keksiä myös siten, että ryhmäläisten on keksit-

tävä mahdollisimman monta asiaa huoneesta, jotka alkavat joko kirjaimella B tai T. Muitakin kirjaimia voi käyttää.

17. Mäkihyppykisat

Lajin valmisteluun voi hyvin käyttää muutaman päivän. Jokainen ryhmä tekee muovailuvahasta ukot, jotka kiinnitetään esimerkiksi polttopuusta tehtyyn sukseseen ja lisäksi jokainen ryhmä tekee hyppymäen. Yhtenä päivänä tehdään suksi, toisena ukko, kolmantena mäki ja neljäntenä lasketaan mäkeä. Myös kilpailun avajaiset ja lopettajaiset voi järjestää jonain päivänä. Jokaisen ryhmän tekemää mäkeä käytetään ja pisimmälle hypännyt ukkeli voittaa.

18. Lumiukon rakentaminen

Kuka rakentaa hienoimman lumiukon esimerkiksi Raamatun aiheista. Arvosteluun voi käyttää ohjaajia, jotka ovat puolueettomia.

19. Koreilla kulkeminen

Jokaisella on käytettävänään yhtä monta koria kuin on ryhmäläisiä ja yksi ylimääräinen. Tehtävänä on liikkua mahdollisimman nopeasti paikasta toiseen yhtä koria siirtämällä aina takaa eteenpäin. Kuka on nopein. Tämän voi toteuttaa myös papereiden avulla.

20. Keilaus jumppapallolla

Keilausta voidaan harrastaa isolla jumppapallolla. Keilana voivat toimia polttopuut tai muovitötteröt. Ryhmät kilpailevat siitä, mikä ryhmä saa eniten keiloja nurin.

21. Naru solmuun

Varaa jokaiselle ryhmälle pitkä naru ja ryhmän tehtävä on tehdä tietyssä ajassa mahdollisimman monta solmua ilman, että he irrottavat käsiä. Eniten solmuja saanut voittaa.

22. Kynttilä ja tulitikut

Ryhmäläiset ovat jonossa. Toisessa päässä huonetta on kynttilä jokaiselle ryhmälle. Ensimmäisellä on tulitikkuaski. Hän juoksee merkistä kynttilän luokse, sytyttää sen ja puhalttaa sammuksiin. Hän tuo tulitikkuaskin viestikapulana seuraavalle. Nopein ryhmä voittaa. Muista ottaa huomioon paloturvallisuus.

23. Mikä biisi?

Esimerkiksi nuorten veisuista tai virsistä koottu tietokilpailu. Voidaan toteuttaa monella tapaa. Kappaletta voidaan soittaa pätkä ja pitää arvata, mikä se oli. Kappaleiden sanoista voidaan ottaa esimerkiksi viisi sanaa ja pitää arvata, mikä se oli. Kappaleista voidaan esittää kolme arvoitusta tai vihjettä ja pitää arvata, mistä kappaleesta on kyse.

24. Munanpudotusteline

Ryhmille annetaan 10min aikaa rakentaa teline, johon voi pudottaa kananmunan noin metrin korkeudesta. Telineen rakentamiseen saa käyttää vain luonnosta löytyviä tarvikkeita. Munan on säilyttävä ehjänä pudotuksesta. Mikäli monen ryhmän munat säilyvät ehjinä, voidaan pudotuskorkeutta nostaa.

25. Imu

Joukkueet saavat limsapillin ja paperia, joka pysyy imemällä pillissä kiinni. Jokainen ryhmäläisistä kiertää sovitun kääntöpaikan. Matka saa jatkua vain kun paperi on pillissä kiinni. Nopeimmin tehtävästä selviytynyt voittaa.

26. Lennokkiskaba

Ryhmien tehtävänä on rakentaa lennokka x-määrästä A4-kokista paperia. Kaikki paperi on käytettävä. Muita välineitä ei saa käyttää. Lennokista pidetään markkinointipuhe ja sen lentokykyä testataan. Lennokit pisteytetään jokaisessa osassa erikseen ja eniten pisteitä saanut lennokka voittaa.

27. Sanamylly

Jokaiselle ryhmälle jaetaan kyniä ja paperia. Ryhmillä on aikaa yksi minuutti keksiä mahdollisimman teemasanoja. Tarkoitus on, että leiriläiset keksivät ja isonen voi olla mukana kannustamassa. Teemoina voi olla esimerkiksi, että

sanojen pitää olla kuusikirjaimisia ja liittyä uskontoon, k-kirjaimella alkavia eläimiä, juomia, ruokia, kaupunkeja.. Vaihtoehtoja riittää. Jos haluaa, voi ottaa myös useamman teeman.

28. Nirepakat a.k.a takaperin

Pelin johtaja huutaa tai näyttää sanoja takaperin ja nopein ryhmä saa aina yhden pisteen. Sanojen kirjaimet voi myös sekoittaa. Isokset voivat jäädä tästä kilpailusta pois. Hyviä sanoja ovat esimerkiksi jumalanpalvelus, diakonia, fariseus, publikaani, sarvikuono, itsepäinen, pirtelö, innostunut sonni, evankeliumi, saippuakivikauppias.

29. Kynä pulloon

Kynään on kiinnitetty monta narua. Ryhmä seisoo piirissä pullon ympärillä ja jokainen ryhmäläinen ottaa narun päästä kiinni ja yrittää saada yhdessä kynän menemään läpi pullonsuusta. Nopeimman ajan saanut ryhmä voittaa.

30. Nopeuskisa jalat sidottuina

Tässä kilpailussa on tärkeää, että naru on hyvää eikä hierrä. Ryhmä menee riviin ja heidän jalkansa sidotaan yhteen niin, että reunimmaisilla on sidottu vain toinen jalka. Heidän pitää kulkea jokin tietty matka yhdessä ja nopein voittaa.

31. Pallon heitto koriin

Korina voi toimia esimerkiksi roskis. Jokainen heittää samalta välimatkalta ja jokaisella on esimerkiksi kolme yritystä. Eniten koreja saanut ryhmä voittaa. Heittäjä voi olla myös väärinpäin.

32. Aasin häntä

Aasilta puuttuu häntä. Ryhmäläisten tehtävänä on laittaa vuorollaan häntä kiinni silmät sidottuina. Mikä ryhmä saa hännän kaikkein lähimmäksi. Yhteistulos ratkaisee.

33. Koukku

Koukussa on monta narua kiinni. Jokainen ottaa kiinni narusta ja ryhmä yhdessä yrittää tarttua koukulla palikoihin, joista pitää saada tehtyä mahdollisimman suuri torni tietyssä ajassa. Korkeus ratkaisee.

10 KIRJALLISUUTTA

Voit käyttää apunasi myös seuraavia teoksia, joita ei ole käytetty tämän materiaalin tekemisessä.

Hakola, Raimo; Pruuki, Heli & Pruuki Lassi 2007. Raamis – löytöretki. Helsinki: LK-kirjat / Lasten Keskus

Harjunpää, Mikko; Paananen, Terhi; Parviainen, Jorma; Saarainen, Pekka & Issakainen, Tytti 1995. Elämän siiville – Isosen käsikirja. Helsinki: Kirjapaja

Kiilunen, Katariina; Rantavuori, Markus & Salo, Kalervo 2002. Isosen käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy

Kuusi ällää rippikoulusta – hartausmateriaali rippikouluihin 2006. Korppinen Outi & Lapinharju, Jukka. Opinnäytetyö

Koivula, Kirsti 2008. Riemua ristillisesti. Forssa: Programmes KK & Co

Pruuki, Heli 2002, 2005 ja 2009. Kerron sinulle tarinan I, II, III. Helsinki: LK-kirjat / Lasten Keskus

Puffet, Michael & Rottler W. Sheldon 2000. Jäänmurtaja: yli 300 tunnelmankeventäjää. Hämeenlinna: Päivä Osakeyhtiö.

Romppainen, Päivi 1992. Isoisen eväät – Kahdeksan kerran koulutusmateriaali. Helsinki: Karas-Sana

Mäkinen, Aulikki 2007 ja 2009. Lattiakuvat 1 ja 2. Helsinki: LK-kirjat / Lasten keskus

LÄHTEET

Avaintoimija.net i.a. Ryhmän kehittyminen. Viitattu 26.10.2010.

http://www.avaintoimija.net/sivu.php?artikkeli_id=43.

Horppu, Sari; Leppämäki, Päivi & Nurmiraanta, Hanna 2009. Kehityspsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Helsinki: Kirjapaja.

Irti huumeista i.a. Riippuvuus. Riippuvuus sairautena. Viitattu 21.9.2010.

http://www.irtihuumeista.fi/tietoa_ja_tukea/riippuvuus/riippuvuus_sairautena.

Keravan seurakunnan isos-kansio – isosen apu nro 2 1999.

Keravan seurakunnan rippikoulun paikallissuunnitelma – RPS Kerava i.a. Viitattu 26.10.2010.

Kylmänen, Petri 2008. Mood house Oy. Helsinki. Luento 7.9.2008.

Nakari, Nina 2010. Ensiavun ja terveystiedon kouluttaja. Diakoniammattikorkeakoulu. Ensiapu 2 -kurssi 15.-16.4.

Pruuki, Lassi 2010. Rippikoulun pikkujättiläinen. Helsinki: LK-kirjat / Lasten Keskus Oy.

Puura, Kaija 2010. Lapsen normaali psyykkinen kasvu ja kehitys. Therapia Fennica. Viitattu 17.9.2010

http://www.therapiafennica.fi/wiki/index.php?title=Lapsen_normaali_psyykkinen_kasvu_ja_kehitys.

Päihdetilastollinen vuosikirja 2009. Terveystiedon ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 14.9.2010

<http://www.stakes.fi/tilastot/tilastotiedotteet/2009/paihde/Paihdetilastollinen2009.pdf>.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Elämä – Usko – Rukous. Rippikoulu-suunnitelma 2001. Viitattu 23.4.2010

<http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/rippikoulu/rpksuunnitelma2001.htm>.

Suomen Punainen Risti i.a. a. Ensiapuohjeet. Diabeetikon heikotus. Viitattu 27.9.2010.

http://www.redcross.fi/ensiapu/ensiapuohjeet/fi_FI/diabeetikonheikotus/.

Suomen Punainen Risti i.a. b. Ensiapuohjeet. Kouristelu. Viitattu 27.9.2010.

http://www.redcross.fi/ensiapu/ensiapuohjeet/fi_FI/kouristelu/

Suomen Punainen Risti i.a. c. Ensiapuohjeet. Nyrjähdykset. Viitattu 27.9.2010.

http://www.redcross.fi/ensiapu/ensiapuohjeet/fi_FI/nyrjahdykset/

Suomen Punainen Risti i.a. d. Ensiapuohjeet. Vierasesineen poisto hengitysteistä. Viitattu 27.9.2010.

http://www.redcross.fi/ensiapu/ensiapuohjeet/fi_FI/vierasesine/

Tiira, Jussi 2008. Pompelipossun taikalaatikko – Skabat. Tikkurilan seurakunta.

Työsuojeluhallinto i.a. Työolot, vaara- ja haittatekijät. Henkinen hyvinvointi työssä. Viitattu 14.9.2010. <http://www.tyosuojelu.fi/fi/hyvinvointi>.

Väestöliitto. Vanhemmuus. Tietoa vanhemmille. Murrosikäisten vanhemmat. http://www.vaestoliitto.fi/murkun_kanssa/tietoa/.